

Etelä-Karjalan ulkoilu- ja luonnonvirkistyskäyttöselvitys

Etelä-Karjalan liitto

Etelä-Karjalan ulkoilu- ja luonnonvirkistyskäyttöselvitys

Etelä-Karjalan liitto
Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiö
Lappeenranta 2008

Pohjakartat © Maanmittauslaitos, lupanro 847 / MML / 07

Valokuvat: Hanna Ollikainen

ISSN 1235-8185
ISBN 952-9560-29-X

SISÄLLYSLUETTELO

---

1. JOHDANTO.....	5
Jokamiehenoikeudet ja virkistyskäytönohjaus	5
Luontomatkailu ja matkailun kehittäminen	5
Saimaan virkistyskäytön kehittäminen	5
Luonnon virkistyskäyttö	6
Etelä-Karjalan maakuntakaava	6
Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiö luonnon virkistyskäytön kehittäjänä	6
2. ETELÄ-KARJALAN RETKEILY-YMPÄRISTÖ.....	6
Luonnonympäristö	6
Maaomistus ja luonnonsuojelualueet	7
Kulttuuriympäristö	7
3. LUONNON VIRKISTYSKÄYTTÖ ETELÄ-KARJALASSA	8
3.1. Kysyntä ja harrastaminen	8
<i>LVVI:n tulokset</i>	8
<i>Luontomatkailijat – yleensä suomalaiset</i>	8
<i>Ulkoiluharrastus Kaakkois-Suomessa</i>	8
<i>Luontomatkailu Kaakkois-Suomessa</i>	8
<i>Ulkomaaiset matkailijat</i>	8
3.2. Etelä-Karjalassa retkeilykohteilta kerätty kävijätieto	9
4. VIRKISTYSKÄYTTÖPALVELUJEN TUOTTAJAT	9
Kunnat.....	9
Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiö	10
Metsähallitus	10
Kyläyhdistykset yms. yhteisöt	10
Muut toimijat	10
5. RETKEILYN JA LUONNOSSA LIIKKUMISEN INFRASTRUKTUURI ETELÄKARJALASSA11	
5.1. Maastoretkeily, lumeton aika	11
<i>Virkistysalueet</i>	11
<i>Kuntopolut ja lähivirkistysreitit</i>	12
<i>Retkeilyreitit ja retkipolut</i>	12
<i>Luonto- ja kulttuuripolut</i>	14
5.2. Retkikohteet	15
<i>Uimarannat</i>	16
5.3. Pyöräilyreitit ja matkailutiet	17
5.4. Ratsastusreitit	18

5.5. Vesistöretkeily	18
<i>Melontareitit ja -alueet</i>	18
<i>Venereitit ja satamat</i>	19
5.6. Talviaikainen virkistyskäyttö	20
<i>Hiihtoladut ja hiihtokeskukset</i>	20
<i>Moottorikelkkareitit ja -urat</i>	22
<i>Retkiluisteluradat</i>	22
5.7. Esteetön retkeily	23
6. ULKOILUREITTIIEN LUOKITUS	23
7. LUONNONVIRKISTYSKÄYTTÖPALVELUJEN KEHITTÄMISTARPEET	24
7.1. Yleiset tavoitteet	24
7.2. Harrastekohtaiset kehittämissuhteet	25
<i>Virkistysalueet</i>	25
<i>Retkeilyreitit ja retkipolut</i>	25
<i>Valtakunnallinen reitti E10</i>	25
<i>Muut yhteyden kuntien ja maakuntien välillä</i>	25
<i>Luontopolut ja muut reitit</i>	25
<i>Kulttuuri- ja maisemakohteet</i>	25
<i>Retkikohteet</i>	25
<i>Pyöräilyreitit ja matkailutiet</i>	26
<i>A Retki- ja matkapyöräily</i>	26
<i>B Maastopyöräily</i>	26
<i>Ratsastusreitit</i>	26
<i>Vesistöretkeily</i>	26
<i>A Melontareitit ja -alueet</i>	26
<i>B Veneyreitit ja venesatamat</i>	26
<i>Hiihtoladut ja hiihtokeskukset</i>	26
<i>Moottorikelkkareitit</i>	26
<i>Retkiluistelu</i>	27
7.3. Erityiskohteet	27
<i>Salpalinja</i>	27
<i>“Skiittojen saari”</i>	27
<i>Sarviniemen näkötorni</i>	27
<i>Kutilan kanava</i>	27
7.4. Uusia luontoharrastuksia	27
7.5. Muut luonnon virkistyskäytön kehittämistarpeet ja -ehdotukset	27
<i>Opastus- ja karttamateriaali</i>	28
<i>Viitoitus</i>	28
<i>Laavut, katokset ja käymälät</i>	28
<i>Reittien mahdollinen yhteiskäyttö</i>	28

1. JOHDANTO

Jokamiehenoikeudet ja virkistyskäytön ohjaus

Luonnonympäristö on suomalaisille tärkein virkistysympäristö. Jokamiehenoikeudet ovat taanneet kansalaisille laajat mahdollisuudet luonnossa liikkumiseen. Tehostunut maankäyttö ja kaupungistuminen lisäävät tarvetta luonnossa liikkumisen ohjaamiseen ja toisaalta ihmiset haluavat nykyisin palveluita myös luonnon virkistyskohteissa. Luonnon virkistyskäytön ohjaus toteutuu rakennettujen virkistyspalvelujen kautta. Näitä ovat yleiset virkistysalueet, retkikohteet ja reitit. Virkistysalueet ja -reitit ovat myös matkailupalveluja, jotka lisäävät alueen matkailullista vetovoimaa.

Parhaillaan valtakunnallisella tasolla Ympäristöministeriössä selvitetään tarvetta jokamiehenoikeuksien tarkempaan määrittämiseen ja virkistyspalvelujen ylläpitäjien valtuuksien lakisääteiseen täsmentämiseen. Toinen ajankohtainen kehittämishanke liittyy retkeilyreittien luokitukseen. Luokitusjärjestelmää on suunniteltu Metsähallituksen ja Suomen Ladun toimesta. Reitiluokituksen tavoitteena on reittien selkeämpi erottelu markkinoinnissa, ja reittien ylläpitäjille laatustandardin käyttöönotto. Reitiluokitusta alettiin soveltaa vuoden 2007 aikana.

Luontomatkailu ja matkailun kehittäminen

Luontomatkailu on maailmanlaajuisesti matkailun nopeimmin kasvava osa-alue, ja luontoympäristö on tunnistettu Suomen matkailun suurimmaksi vetovoimatekijäksi. Etelä-Karjalan matkailustrategiassa tavoitteeksi on asetettu, että maakunta on Saimaan alueen merkittävin matkailualue, jonka vetovoima perustuu vesistöjen monipuoliseen matkailukäyttöön sekä Venäjän läheisyyteen. Strategialla tavoitellaan Etelä-Karjalaan runsaasti koti- ja ulkomaisia matkailijoita. Kappaleen loppuun Etelä-Karjalan matkailun painopiste on syntymässä Imatran Ukonniemi–Rauhan Saimaa Gardens -alueelle.

Saimaan virkistyskäytön kehittäminen

Etelä-Karjalassa on tuotteita, jotka liittyvät Saimaan virkistyskäyttöön: risteilyt, satamat, kalastus, melonta, mökit, säätiön kohteet jne. Etelä-karjalan Virkistys-

aluesäätiön satamat ovat Suomen parhaimmista. Saimaan erityisvahvuutena ovat puhtaus, hiljaisuus ja tila sekä yhteys Saimaan kanavan kautta merelle. Saimaan risteilypalvelut: saaristo- ja kanavaristeilyt, reittiliikenne Kristiina Brahella ja Viipurin risteilyt sekä tilausristeilyt moottori- ja purjealuksilla on yksi Saimaan merkittävä virkistyskäyttömuoto. Risteilypalveluja voitaisiin merkittävästi kehittää mm. Kutulan kanavan toteuttamisen kautta. Vierasveneilijöistä ulkomaalaisten osuus on ollut hiljalleen kasvussa (venäjältä, Saksasta, Virosta ja Ruotsista) Saimaan purjehtijoita varten tulisi ottaa huomioon uusien siltahankkeiden osalta 24,5 m alituskorkeus.

Etelä-Karjalan liiton laatimassa Suur-Saimaan luonto- ja virkistysalueselvityksessä (2005) on esitetty Suur-Saimaan alueen nykytilanne sekä toimenpideohjelma alueen virkistyskäytön kehittämiseksi Eteläisen Saimaan alueella. Tavoitteena on matkailun, virkistys-, elinkeinojen ja luonnonsuojelun kehittäminen yhteispelinä. Myös selkeän Saimaa brandin kehittäminen on tärkeää alueen elinvoimaisuudelle.

Suur-Saimaan retkisatamat ja virkistysalueet pääsivät vuoden 2009 retkikohdekilpailun 10 finalistin loppukilpailujoukkoon. Lisäksi Saimaa on myös ehdolla maailman seitsemäksi ihmeeksi. Saimaa on ainoa suomalaisehdokas kaikkiaan 261 kohteesta yhteensä 222 maasta. Uudet luonnonsuojelukohteet valitaan nettiäänestyksellä, johon odotetaan osallistuvan yli miljardi ihmistä. Äänestys päättyy heinäkuun 7. päivänä 2009. Sen järjestää kotisivuillaan hyötyä tavoittelematon New7Wonders. Voittajat selviävät vuoteen 2011 mennessä.

E10, Rajojen reitti

Luonnon virkistyskäyttö

Luonnon virkistyskäytöllä tarkoitetaan ulkona jalan, hiihtäen, pyöräillen, veneillen tai näihin verrattavalla tavalla vapaa-ajan viettämistarkoituksessa tapahtuvaa liikkumista sekä tilapäistä oleskelua luonnossa, uimista, lyhytaikaista telttailua, marjojen ja sienten poimimista, joutenoloa tai luonnonharrastusta. Virkistyskäyttöön kuuluu myös se osa vapaa-ajan asumisesta, joka tapahtuu virkistystarkoituksessa, vapaa-ajan kalastus ja metsästyksen sekä motorisoitunut luonnossa liikkuminen, kuten moottorikelkkailu ja veneily. (Ohjelma luonnon virkistyskäytön ja luontomatkojen kehittämiseksi, Ympäristöministeriö 2002).

Etelä-Karjalan maakuntakaava

Maakuntakaavalla on tärkeä tehtävä maakunnan kehittämisessä ja suunnittelussa. Kaavan lähtökohdista aineistoja kerätään ja taustaselvityksiä laaditaan eri aihealueilta. Tämä virkistysreitiselvitys on yksi maakuntakaavatyöhön liittyvä taustaselvitys. Maakuntakaavan tavoitteet hyväksyttiin maakuntavaltuustossa 11.12.2007. Lopullinen maakuntakaava valmistuu vuoteen 2010 mennessä. Maakuntakaava prosessin etenemistä ja aikataulua voi seurata laaditusta osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (OAS).

Etelä-Karjalan virkistysalueääitiö luonnon virkistyskäytön kehittäjänä

Etelä-Karjalan virkistysalueääitiön on perustettu turvaamaan asukkaiden virkistys-, matkailu- ja vapaa-ajankäyttöön soveltuvien alueiden käyttömahdollisuudet Etelä-Karjalassa. Virkistysalueääitiö hankkii omistukseensa ja ylläpitää yleisiä virkistysalueita. Luonnon virkistyskäytön edistämiseksi Etelä-Karjalan virkistysalueääitiö toteuttaa luonnon virkistyskäytön kehittämishankkeita: LUOVIKE-hankkeet 2004–2007 (rahoittaja Etelä-Karjalan liitto) ja RELA-hanke 2008–2010 (rahoittaja Kaakkois-Suomen ympäristökeskus). Näissä hankkeissa ovat kohteena myös kuntien ulkoilualueet, retkeilyreitit ja retki-kohteet. Tämä selvitys on koottu päivittämällä toteutetuissa hankkeissa koottuja tietoja.

Etelä-Karjalan virkistysalueääitiön toiminta rahoitetaan kuntien vuosittaisella avustuksella ja EU-ohjelmista haettavalla hankerahoituksella. Säätötoiminnassa on 9 kuntaa, ulkopuolella ovat Lemi ja Ylämaa (2009).

2. ETELÄ-KARJALAN RETKEILY-YMPÄRISTÖ

Luonnonympäristö

Etelä-Karjalan tärkeimmät luonnonelementit ovat keskiosaa hallitseva laaja Suur-Saimaa ja maakunnan päästä päähän ulottuvat Ensimmäinen ja Toinen Salpausselkä. Salpausselkät jakavat maakunnan kolmeen erilaiseen maisematyyppiin. Ensimmäisen Salpausselän etelä-puolinen alue on metsäistä, maisematyypiltään eteläiseen rantamaahan kuuluvaa, vähäjärvistä, pienten jokien halkomaa rapakivialuetta. Salpausselkien väliin jää runsaasti pikkujärviä sisältävä karuhko moreenialue, jonka Suur-Saimaa jakaa pohjois-eteläsuunnassa kahteen osaan. Toisen Salpausselän pohjoispuolella on karu järviolue, jossa kalliopaljastumat ovat yleisiä. Ensimmäisen Salpausselän pohjoispuoliset alueet kuuluvat Järvi-Suomeen. GtK:n kartoittamien geologisten kohteiden soveltuminen retkeilykäyttöön ja retkeilyretistöjen varrelle tullaan selvittämään.

Vesistörikkaan maakunnan järvistä lukumääräisesti valtaosa on pieniä, alle neliökilometrin kokoisia, mutta ne kattavat maakunnan vesistöalasta vain 15 prosenttia. Suomen suurimman järven Saimaan eteläisimmät osat Suur-Saimaa ja läntinen Pien-Saimaa ylittävät 100 neliökilometrin koon, seuraavaksi suurimmat Etelä-Karjalan järvet ovat Simpelejärvi, Kuolimo ja Pyhäjärvi (osittain Etelä-Karjalan alueella).

Etelä-Karjalan maisemat ovat pääasiassa karuja, etenkin Salpausselällä ja Saimaan rantojen kallioalueilla. Moreenimailla on hieman rehevempää ja pieni-alaisilla savikkoalueilla voi olla reheviä lehtojakin. Vuokkovyöhyke ulottuu kaakosta muutamassa kohdissa Ylämaalta Rautjärvelle Etelä-Karjalan puolelle. Maakunnan itäosan luonnossa Rautjärven ja Parikkalan alueilla näkyy selvästi Laatokan-Karjalan lehtokeskuksen rehevyys. Soita on Etelä-Karjalassa suhteessa vähemmän kuin Suomessa yleensä, erityisesti laajat suoalueet ovat harvinaisia.

Maaomistus ja luonnonsuojelualueet

Maailman vahvimpiin kuuluvan Etelä-Karjalan metsäteollisuuskeskittymän alueella maanomistus jakaantuu muusta maasta poikkeavasti: keskimääräistä suurempi osuus on metsäteollisuusyhtiöllä ja valtion maita ei ole juuri lainkaan. Yksityisten maanomistajien metsätilat ovat melko pieniä. Kuten Etelä-Suomessa yleensä, metsäalueet ovat lähes kokonaan talousmetsiä, ja suojelualueita on melko vähän.

Kansallis- tai luonnonpuistoja, jotka muualla maassa toimivat vetovoimaisina virkistys- ja luontomatkailukohteina, ei ole lainkaan Etelä-Karjalassa. Kuitenkin Suomen vanhin luonnonsuojelualue, Kruunupuisto sijaitsee Imatralla ja puisto on suojeltu jo vuonna 1842.

Valtioneuvoston vahvistamien suojeluohjelmien alueita on Etelä-Karjalassa seuraavasti:

- Soidensuojelun perusohjelma	7 aluetta	yht.	419 ha
- Lintuvesien suojeluohjelma	12 aluetta	yht.	2062 ha
- Harjijensuojeluohjelma	5 aluetta	yht.	5855 ha
- Lehtojensuojeluohjelma	12 aluetta	yht.	44 ha
- Rantojensuojeluohjelma	3 aluetta	yht.	27127 ha
- Vanhojen metsien suojeluohjelma	8 aluetta	yht.	264 ha

Edellisten lisäksi on yleiskaavoissa parikymmentä suojelualuetta ja seutukaavassa toistakymmentä. Luonnonsuojelulain ja Metso-ohjelman perusteella on eri kokoisia suojelualueita perustettu ympäri maakuntaa useita kymmeniä.

Natura 2000 -verkostoon kuuluu suurin osa valtioneuvoston vahvistamien suojeluohjelmien alueista. Edellisiin kuulumattomia uusia alueita Naturassa on 26 kpl. Kaiken kaikkiaan verkostoon kuuluu Etelä-Karjalassa 53 suojelualuetta.

Suojelualueiden toteuttaminen on loppusuoralla; kaikki alueet on toteutettu vuoteen 2009 mennessä.

Kulttuuriympäristö

Merkkejä ensimmäisistä asukkaista Etelä-Karjalassa löytyy Saimaan rannoilta ja muualta maakunnasta lukuisia. Esihistorialliset asuinpaikat ja kalliomaalaukset ovat mielenkiintoisia tutustumiskohteita maastossa. Vesistöjen rannoille keskittyneet asutus- ja teollisuuskeskukset ovat tulos vesistön tarjoamasta luontaisesta kulkuväylästä. Vesireittejä hyödynnetään edelleen rahti- ja matkustajaliikenteessä sekä huviveneilyssä.

Geopoliittisen sijainnin vuoksi Etelä-Karjala on ol-

Saimaa ja pienemmät järvialueet sekä laajat talousmetsäalueet Salpausselällä ja niiden ympäristössä tarjoavat monipuoliset retkeily- ja virkistysmahdollisuudet.

Kolmiköytisen kalliomaalaukset Ruokolahdella.

lut vuosisatojen ajan valtakunnan raja-alueita rajalinjan sijainnin vaihdellessa maakunnan alueella. Vanhoja rajamerkkejä on maastossa jo vuodelta 1722, erityinen kulttuurivaihe on myös venäläisen armeijan linnoitukset ja kanavat 1790-luvulta. Myöhempiä rajahistorian todisteina ovat näkyvissä ensimmäisen ja toisen maailmansotien aikaiset taistelukaivannot, korsut, tykkijalustat ja kiviasteet. Nykyinen valtakunnan raja ja läheiset yhteydet Venäjän puolelle tuovat oman vaikutuksensa alueen nykykulttuuriin. Etelä-Karjalan liiton v. 2007–2008 laatimassa Etelä-Karjalan maisema- ja kulttuurialueselvityksessä on kattavasti esitetty maakunnan tärkeimpiä kulttuuri- ja maisemakohteita.

3. LUONNON VIRKISTYSKÄYTTÖ ETELÄ-KARJALASSA

3.1. Kysyntä ja harrastaminen

LVVI:n tulokset

Luonnon virkistyskäytöstä on olemassa tutkimustietoa Metsäntutkimuslaitoksen toteuttaman LVVI-tutkimuksen pohjalta (LVVI = luonnon virkistyskäytön valtakunnallisen inventointi). Väestökysely toteutettiin vuosina 1998–2000. Tulokset on julkaistu myös alueittain, joissa Kaakkois-Suomi muodostuu Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan maakunnista.

Luontomatkailijat – yleensä suomalaiset

LVVI-tutkimuksen mukaan 40 prosenttia suomalaisista tekee vuosittain vähintään yhden matkan (matka sisältää yöpymisen), jonka päätarkoitus on virkistyä luonnossa. Lähes kolmannes luontomatkoi suuntautuu mökille, ja joka neljäs luontomatkoi kohdistuu valtion suojelu, monikäyttö- tai retkeilyalueille. Luontomatkoi tekevät eniten keski-ikäiset ja hyvin koulutetut. Suomalaiset hakevat luontomatkailuun rauhallista ympäristöä ja kauniita maisemia. Rentoutuminen, rauhoittuminen ja irtiotto arjesta ovat tärkeitä luontomatkailun motiiveja. Luonnossa halutaan liikkua yleensä itsenäisesti. Toisaalta kaivataan kuitenkin opastusta patikointiin ja luontoretkeilyyn. Valmiita, merkittyjä ulkoilureittejä käytetään mielellään.

Ulkoiluharrastus Kaakkois-Suomessa

Kaakkoissuomalaiset (Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson maakunnat) ovat suomalaisittain keskiverto-ulkoihijoita eli he ulkoilevat keskimäärin joka toinen

päivä, naiset hieman useammin kuin miehet. Yleisin ulkoilualue on yksityismaa tai vesistö, myös kunnan alueilla ulkoillaan. Kaakkois-Suomessa valtion-alueilla ulkoilukertoja ei juuri kertynyt tutkimuksen mukaan – valtion maita ei paljon ole varsinkaan Etelä-Karjalassa, ja Repoveden kansallispuistoa Kymenlaaksossa ei ollut vielä perustettu kyselyn ajankohtana. Retkeilypalveluista reittejä, opastusta ja tauko- paikkoja käyttävät eniten keski-ikäiset, kaupunkilaiset naiset. Kaakkoissuomalaisista 81 prosenttia harrastaa kävelyä, 45 prosenttia maastohiihtoa, 57 prosenttia pyöräilyä, 49 prosenttia veneilyä, 49 prosenttia kalastusta ja 55 prosenttia marjastusta. (Sievänen & co 2002).

Luontomatkailu Kaakkois-Suomessa

Kaakkois-Suomen asukkaiden luontomatkapäivistä lähes puolet suuntautuu loma-asunnolle. Alueelle tulevista kotimaisista luontomatkailijoista 37 prosenttia tulee Uudeltamaalta ja 55 prosenttia muualta Etelä-Suomesta, neljä viidestä asuu kaupunkimaisessa kunnassa. Nykyisellään suosituin ulkoiluharrastus mökkeilyyn lisäksi on kalastus, sitten veneily, marjastus ja retkeily.

Ulkomaiset matkailijat

Etelä-Karjalan tulevista matkailijoista n.40 prosenttia on ulkomaalaisia, joista heistä n. 80 prosenttia on venäläisiä (yöpymistilasto). Matkailijoiden määrää kuvaa yöpymisten määrä matkailuyrityksissä, ja se oli vuonna 2008 yhteensä 500 000 yöpymistä, ja se kasvaa erityisesti venäläisten osalta (TAK:n Matkailun seurantakatsaus, vuosi 2008). Matkailijoista yli

Palosensaaren avajaiset 21.6.2006 .

Opastaulut Hiilolanjoella, Rautjärvellä.

puolet tulee Etelä-Karjalaan vapaa-ajan viettoon. MEK:n kyselyiden mukaan Suomen tärkein vetovoimatekijä on puhdas luonto ja turvallisuus sekä luonnonrauha. Luontokohteiden saavutettavuus ei ole ulkomailta tuleville yhtä helppo kuin suomalaisille, jotka osaavat liikkua maastossa ja vesillä karttojen avulla. Matkailijoiden opastamisessa luontokohteisiin ja luontomatkailun tuotteistamisessa on vielä paljon kehitettävää Etelä-Karjalassa. Erityisesti tulee lisätä venäläisille matkailijoille suunnattua opastusta.

3.2. Etelä-Karjalassa retkeilykohteilta kerätty kävijätieto

Kunta- tai aluekohtaisia käyttötietoja ei ole kattavasti olemassa. Etelä-Karjalan virkistysalueäätiön sekä monilla kuntien ylläpitämällä laavuilla tai muilla retkikohteilla on vieraskirjat, joihin käyttäjät voivat kirjata käyntinsä, ja näin saadaan kerättyä tietoa kävijöistä. Metsähallituksella on Siikalahdella automaattinen kävijälaskuri, jonka mukaan viime vuosina alueella on käynyt noin 10 000 retkeilijää vuosittain. Etelä-Karjalan virkistysalueäätiön 9 kohteesta kerättyissä vieraskirjoissa oli 6950 merkintää vuoden 2005 aikana. Tätä lukua arvioitaessa on huomattava, että käytettävissä ei ollut kaikkien retkikohteiden vieraskirjoja – ja vain pieni osa kävijöistä kirjaa käyntinsä!

Maakuntameloja Kuolimolla

Kesällä 2006 Satamosaarella tehdyssä seurannassa laskettiin saarella käyneet veneet ja kerättiin tietoja veneseurueista. Tulosten mukaan noin joka kolmas kirjasi käyntinsä vieraskirjaan, ja retkisatamien kokonaiskävijämääräksi saatiin noin 10000 käyntiä (kaikki retkisatamat) Saimaan Ladun huoltamalla Ruohosaaren laavulla arvioidaan vuosittain käyvän noin 10 000 retkeilijää, joista suurin osa käy talviaikaan hiihtämällä. Kesällä 2005 avatun Hiitolanjoen mai-semapolun vieraskirjaan on tullut noin 3000 merkintää ensimmäisen vuoden aikana – siis kävijöitä sielläkin noin 10000. Mainitut kohteet ovat kaikkein suosituimpia kävijämäärällä mitattuna, mutta kun kohteita ja reittejä on tarjolla toista sataa, nousee kokonaiskävijämääräarvio lähelle sataa tuhatta, ja suunta on kasvava.

4. VIRKISTYSKÄYTTÖPALVELUJEN TUOTTAJAT

Kunnat

Ulkoilulain mukaan kunnat vastaavat luonnon virkistyskäytön peruspalveluista. Lainsäädäntö ei määrittele ylläpidon sisältöä tarkemmin esim. tason ja toteutustavan suhteen.

Etelä-Karjalan kunnissa on toteutettu retkeilyreittejä vaihtelevalla panostuksella ja eri lähtökohdista. Jotkin kunnat ovat nähneet retkeilyreitit tärkeänä infrastruktuurina matkailun kehittämisen kannalta (Savitaipale ja Parikkala), mikä näkyy retkeilyn infrastruktuuriin tehtyinä panostuksina. On myös kuntia, joissa laaja retkeilyreittien kehittäminen on lähtenyt ensisijaisesti tavoitteesta tuottaa palveluja omille kuntalaisille, mutta onkin havaittu käyttäjien tulevan suurelta osalta naapurikunnista (Ruokolahti, Joutse-

no nyk. Lappeenranta). Sitten on kuntia, joissa on ollut aktiivisia ryhmiä (kyläyhdistys tai suunnistusseura) jotka ovat olleet aloitteellisia retkeilyreittien suunnittelussa (Ruokolahti, Rautjärvi, Taipalsaari, Ylämaa ja Luumäki).

Useissa kunnissa retkeilyreitit eivät ole olleet kunnan liikuntapalvelujen tuottamisessa kovin tärkeällä sijalla, sillä perinteisesti suomalaiset kulkevat jokamiehenoikeudella maastossa vapaasti. Tällöin voi ajatella, että välttämättä ei tarvita merkittyjä reittejä. Kuitenkin reittien kysyntä on kasvanut ja on alettu ymmärtää niiden merkitystä toisaalta palveluna ja toisaalta ihmisten ohjaamisessa. Etelä-Karjalassa on toteutettu EU-rahoituksella maakunnallisia kehittämisprojekteja retkeilyreittien ja luonnon virkistyskäyttömahdollisuuksien kehittämiseksi: 'Etelä-Karja-

lan retkeilyreittiprojekti' 2001–2004 (Imatran Seudun Kehitysyhtiö), 'Luonnon virkistyskäytön kehittämisprojektit' 2004–2007 (Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiö) ja 'Laadukkaat ja vetovoimaiset virkistyspalvelut', Retkeilyn Infra -hanke 2006–07 (Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiö) 2008–2010 (Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiö). Kunnat ovat myös toteuttaneet omia retkeilyreittien ja muun retkeilyinfran rakentamishankkeita

Ulkoilureitteihin luettavat retkeilyreitit kuuluvat kunnan vapaa-aika- ja liikuntatoimen toimenkuvaan. Kaupungeissa myös ympäristötoimet ovat rakentaneet luontopolkuja, jotka ovat myös osa kuntalaisille tehtyjä luonnon virkistyspalveluja ja luontomatkailupalveluja. Ulkoilureittien ja retkikohteiden toteuttamiseen ja ylläpitoon tarvittavat rahamäärät ovat huomattavasti pienemmät kuin muiden liikuntapaikkoihin tarvittavat määrärahat.

Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiö

Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiö on vuonna 1990 Lappeenrannan ja Imatran kaupunkien sekä Taipalsaaren ja Joutsenon kuntien perustama säätiö, jonka tarkoituksena on toteuttaa luonnon virkistyskäyttöpalveluita asukkaille. Myöhemmin säätiön toimintaan ovat tulleet mukaan Savitaipale, Suomenniemi, Rautjärvi ja Ruokolahti, uusimpana tulokkaana Parikkala vuoden 2007 alusta. Luumäki on tehnyt päätöksen virkistysaluesäätiön toimintaan osallistumisesta vuodesta 2008 alkaen.

Säätiö on hankkinut omistukseensa 8 saari- ja ranta- aluetta Suur-Saimaalta, kaksi aluetta Hiitolanjoelta Rautjärveltä sekä kaksi lintukohdetta Pien-Rautjärveltä Parikkalasta. Lisäksi erilaisin sopimuksin on käytössä 7 virkistys/retkikohdetta Lappeenrannan kaupungin alueella, Ruokolahdella ja Savitaipaleella. Lisäksi vuokrasopimuksella on hankittu kaksi retkikohdetta Pien-Saimaalla Lappeenrannassa ja kaksi aluetta Kuolimolla, Savitaipaleella.

Metsähallitus

Metsähallitus on valtakunnallisesti merkittävin luonnon virkistyskäyttöpalvelujen tuottaja. Metsähallitus toimii valtion mailla, ja koska Etelä-Karjalassa valtion maiden osuus on hyvin pieni, eikä kansallispuistoja ole, on Siikalahden lintukosteikko ainoa Metsähallituksen ylläpitämä kohde maakunnassa. Virkistysaluesäätiön on vuokrannut Kuolimolta Suomensalon saaresta rantautumi-spaikan Metsähallitukselta, joka ei halunnut ottaa vastuulleen alueen huollon järjestä-

mistä, sillä perusteella että Metsähallituksen palvelut keskitetään laajempiin kokonaisuuksiin.

Kyläyhdistykset yms. yhteisöt

Leader- ja POMO-ohjelmista on rahoitettu kyläyhdistysten ja metsästysseurojen reitti- ja laavuhankkeita Suomen EU-jäsenkaudella. Paikallisten toimijoiden aktiivisuus on hyvä asia: reitti tai retkikohde rakennetaan paikalliseen tarpeeseen ja ylläpidosta huolehtiminenkin toteutuu parhaiten hankkeeseen sitoutuneiden henkilöiden kautta.

Yleensä paikallisten reittihankkeiden takana olevat henkilöt suhtautuvat myötämielisesti reitin ulkopuolisiin käyttäjiin. Useimmat kyläyhdistysten retkikohteet ovat ulkopuolisten käytettävissä veloituksetta (varsinkin hankerahoituksella toteutetut), mutta on myös yhdistysten kohteita, joiden käytöstä peritään korvaus. Tällaiset kohteet, joiden käytöstä on sovittava etukäteen sopivat hyvin matkailuyrittäjälle, sillä silloin paikan voi varata omaan käyttöön määrättyä ajankohtana.

Muut toimijat

Luontopolkuja on toteutettu myös yksityishenkilöiden toimesta, kuten Hukkavuoren polku (Tornatorin maalla) ja Niinimäen luontopolku Joutsenossa nyky. Lappeenrannassa. Tiurunien luontopolkua pitää Etelä-Karjalan allergia- ja ympäristöinstituutti.

Maakuntaretki Pöröpolulla, Parikkalassa.

5. RETKEILYN JA LUONNOSSA LIIKKUMISEN INFRASTRUKTUURI ETELÄKARJALASSA

5.1. Maastoretkeily, lumeton aika

Luonnon virkistyskäyttöpalveluihin luetaan ulkoilureitit, virkistysalueet ja retkikohteet. Ulkoilureitit jaotellaan yleensä käyttötarkoituksen ja kuluttavan mukaan. Ulkoilureitit voidaan lisäksi jaotella paikallisiin, seudullisiin ja valtakunnallisiin reitteihin. Ulkoilureitit ovat käytettävissä pääsääntöisesti vain lumettomana aikana. Joillekin reiteille, tavallisimmin reitin osille voidaan talvella ajaa hiihtoladut. Tässä eritellään lumettoman ajan käyttökohteet ja reitit talvi-kohteista.

Virkistysalueet

Määritelmä: Alue, joka on tarkoitettu yleiseen virkistys- ja ulkoilukäyttöön. Virkistysalueet on merkitty yleis- ja asemakaavoihin. Kaavojen virkistysalueita on toteutettu mm. Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiön toimesta. Kaavoissa on vielä virkistysalumerkintöjä, jotka ovat käytössä vain jokamiehenoikeuden nojalla ilman rakennettuja palveluja.

Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiö omistaa 8 virkistysaluetta Saimaalla ja kaksi Hiitolanjoella Rautjärvellä. Parikkalan Pien-Rautjärveltä hankittiin vuonna 2007 kahden lintutornin alueet. Säätiöllä on lisäksi sopimuksiin perustuvia virkistysalueita Kuolimolla, Pien-Saimaalla Lappeenrannassa. Nykyinen säätiön alueiden yhteispinta-ala on noin 190 hehtaaria.

Taulukko 1. Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiön omistamat virkistysalueet

Alue	Sijaintikunta	Pinta-ala	Käyttäjät
Ilkonsaaret	Taipalsaari <i>Saimaa</i>	19,1 ha	Veneilijät
Päihäniemi	Taipalsaari <i>Saimaa, Kattelussaari</i>	30,1 ha	Päiväretkeilijät, telttailijat, karavaanarit, pienveneellä liikkuvat
Rastinniemi	Taipalsaari <i>Saimaa, Kyläniemi</i>	8,5 ha	Veneilijät, pyöräilijät, telttailijat (pääsy autolla)
Satamosaari	Joutseno, Lpr <i>Saimaa</i>	12,5 ha	Veneilijät, risteily-yritykset, koululais- ym.ryhmät
Ruuhonsaaret	Taipalsaari <i>Saimaa</i>	77,8 ha	Veneilijät
Hietasaari	Taipalsaari <i>Saimaa</i>	1,4 ha	Veneilijät
Palosensaari	Suomenniemi <i>Saimaa</i>	0,9 ha	Veneilijät, talvella muutkin
Hiitolanjoki	Rautjärvi Maisemapolku	30,5 ha	Päiväretkeilykohde, helppo tavoitettavuus autolla
Hiitolanjoki	Rautjärvi Kangaskoski	2,5 ha	Kalastajat
Huuhanranta	Ruokolahti	5,5 ha	Päiväretkeilykohde, tavoitettavissa autolla
Pien-Rautjärven	Parikkala	1+3 ha	Lintuharrastajat, luontomatkailijat
Lintutornialueet			

Kulkuväyliä Satamosaarella.

Kempin laavu, Lappeenranta

Taulukko 2. Etelä-Karjalan virkistysalueesäätiön sopimuskohteet

Alue	Sijaintikunta	Omistaja	Käyttäjät
Lepänkanto	Savitaipale	<i>Kuolimo</i>	Lääkeseura Duodecim
Ruohosaari	Lappeenranta	<i>Pien-Saimaa</i>	Lappeenrannan seurakuntayhtymä
Karhusaari	Lappeenranta	<i>Pien-Saimaa</i>	Lappeenrannan seurakuntayhtymä
Suomensalo	Savitaipale	<i>Kuolimo</i>	Metsähallitus
Hämmänauteensuo	Lappeenranta	Lappeenrannan kaupunki	Päiväretkikohde
Kempin laavu	Lappeenranta	Lappeenrannan kaupunki	Päiväretkikohde
Mustaniemi	Ruokolahti	Tornator Oy	Melojat, päiväretkikohde
Valkjärvi	Ruokolahti	Tornator Oy	Päiväretkikohde
Riitjärvi	Ruokolahti	Tornator Oy	Päiväretkikohde

Taulukko 3. Kuntien ja kaupunkien tärkeimmät virkistysalueet

Alue	Sijaintikunta	Toiminta	Käyttäjät
Mellonmäki	Imatra	Mäenlasku, hiihto, ulkoilu	Asukkaat
Ukonniemi/Lamassaari	Imatra	Lenkkeily, patikointi, hiihto, uinti	Asukkaat, matkailijat (Imatran kylpylän läheisyys)
Mikonsaari	Lappeenranta	Patikointi, retkeily	Asukkaat
Huhtiniemi	Lappeenranta	Lenkkeily, laskettelu, hiihto	Asukkaat, matkailijat (leirintäalue)
Lehtisensaari	Savitaipale	Retkeily	Asukkaat, kesäasukkaat
Konkalampi	Rautjärvi	Hiihto, lenkkeily, laskettelu	Asukkaat
Myllymäki	Joutseno	Hiihto, lenkkeily, patikointi, laskettelu	Asukkaat, matkailijat
FreeSki	Ruokolahti	Hiihto, laskettelu	Asukkaat, matkailijat
Pärsäniemi	Luumäki		Asukkaat
Oronmylly	Parikkala		Asukkaat

Joutseno nyky. Lappeenranta

Kuntopolut ja lähivirkistysreitit

Määritelmä: Päivittäiseen ulkoiluun, kuntoiluun ja/tai asiointiliikenteelle tarkoitettu taajamassa tai asutusalueen lähistöllä sijaitseva rakennettu polku, myös kevyen liikenteen väylä.

Kaikissa kunnissa, erityisesti kaupungeissa ja suuremmissa taajamissa on lähivirkistysreittejä, jotka on usein valaistu, ja joita talviaikaan hoidetaan hiihtolatuina. (Ei koottua luetteloa tässä selvityksessä).

Retkeilyreitit ja retkipolut

Määritelmä: Retkeilyreitit ovat kauempana taajamasta kulkevia, viikonlopun ja loma-ajan ulkoiluun soveltuvia, merkittäviä ulkoilureittejä. Retkeilyreittiä voidaan kulkea jalkaisin (tavallisin), pyöräillen tai ratsain. Retkeilyreitillä varrella on yleensä sopivin välein levähdys- ja taukopaikkoja, joissa on nuotiopaikka, käymälä ja laavu tms. ruokailua ja yöpymistä varten.

Reittiviitta E10

Etelä-Karjalan läpi kulkee Euroopan kaukovaellusreitti E10, jota aiemmin on kutsuttu UKK-reitiksi. Tämä valtakunnallinen vaellusreitti on merkitty seuraamaan paikallisia ja seudullisia retkeilyreittejä Parikkalassa, Rautjärvellä, Ruokolahdella ja Lappeenrannassa. Reitti on merkitty kulkemaan Imatralla kaupungin läpi, mutta Lappeenrannassa yhteys Saimaan-kanavalta keskustaan ja siitä edelleen Luumäelle on toteuttamatta. Luumäellä E10 tulee jatkumaan Salpapolkua etelään kohti Miehikkälää. Retkeilyreittejä ja retkipolkuja on myös E10-reitin ulkopuolella mm. Taipalsaarella, Savitaipaleella, Luumäellä ja Ylämaalla.

Kaukovaellusreitti E10 Etelä-Karjalan alueella.

Taulukko 4. Retkeilyreitit Etelä-Karjalassa

Reitti	Sijaintikunta	Reitin pitäjä	Pituus ym tiedot, retkikohteet reitillä
Jääkausiopolku	Parikkala, Uukuniemi	Parikkalan kunta	9 - 12 km E10-osuus , laavu
Mikkisen tarinapolku	Parikkala, Mikkolanniemi	Parikkalan kunta	3 - 15 km E10-osuus , laavu ja kota
Harjujen reitistö	Parikkala	Parikkalan kunta	3 - 16 km, laavu
Kyynärpäänjoen polku	Parikkala, Oronmylly	Parikkalan kunta	9,5 km, 2 laavua
Rajojen reitti	Parikkala	Parikkalan kunta	16 km, E10 , yhteys Oronmyllyltä Rautjärvelle laavu ja kota
Ruokolahti—Rautjärvi -retkeilyreitti	Ruokolahti ja Rautjärvi	Ruokolahden ja Rautjärven kunnat	64 km E10 , yhteys Ruokolahdelta Simpeleelle ja Haukkavuorelle, 5 laavua
Ruokolahden retkeilyreitti	Ruokolahti	Ruokolahden kunta	18–40 km liittyy Rautjärvelle menevään E-10 osuuteen, 2 laavua
Ruokolahti—Imatran kylpylä	Ruokolahti ja Imatra		20 km, E10 , suurelta osalta taajamassa
Imatran Kylpylä—Hinkanranta	Imatra ja Joutseno	Joutsenon kaup.	17 km, E10
Hinkanranta—Jouseno	Joutseno	Joutsenon kaup.	7 km, E10
Katralamen kierros	Joutseno, Myllymäki	Joutsenon kaup.	14 km, 2 laavua
Joutseno—Soskua	Joutseno	Joutsenon kaup.	15 km, E10 , laavu
Myötävirtaan	Lappeenranta, Vainikkala	Myötävirtaan yhdst.	12 km, 4 laavua
Haikkaanlahden reitti	Taipalsaari	Kyläyhdistys	22 km, 2 laavua
Kyläniemen retkipolku	Taipalsaari	Kyläyhdistys	10 km
Lahnajärven ulkoilureitti	Lemi	Lemin kunta	8–12 km
Repovuoren lenkki	Lemi	Huttulan kylätmk	5 km, laavu
Jääkauden jäljet – Kivikauden ihminen	Savitaipale	Savitaipaleen kunta	7–9 km, osalle suositus pyöräilyreitti, 2 taukopaikkaa
Orrain polku	Savitaipale	Savitaipaleen kunta	10 km, 2 laavua
Säänjärven retkipolku	Savitaipale	Säänjärven kyläyh.	4 km, laavu, kota ja lintutorni
Saarajärven kierros	Suomenniemi, Karkaus	Suomenniemen kunta	4 km, laavu
Huopaisenvirran ulkoilureitti	Luumäki, Taavetti	Luumäen kunta	9 km, laavu
Salpapolku	Luumäki ja Ylämaa	Luumäen ja Ylämaan kunnat	E10 , yhtyy Salpapolkuun Miehikkälän rajalla, jatkuu Virojoelle
Kivi- ja luontopolku	Ylämaa	Ylämaan Pyrkivä	6 - 10 km, laavu
Tuohjärven reitti	Lemi, Luumäki	Lemin kunta	8 km laavu, tulipaikka, halkovaja, wc

Joutseno nyk. Lappeenranta

Parikkalan reittiviitat

Savitaipaleen reittiviitat

Luonto- ja kulttuuripolut

Määritelmä: Luontopolku on yleensä lyhyehkö merkitty reitti, jonka varrella on opastauluja tai opasvihkosta voi lukea luonto- ja/tai kulttuuritietoa.

Luontopolut ovat erityisesti luonnon tarkkailuun tarkoitettuja reittejä, ja niiden tavoitteena on ympäristö- ja luontokasvatus tai alueen kulttuurihistorian esittely. Etelä-Karjalassa luontopolkuja ovat toteuttaneet mm. kaupunkien ympäristötoimistot

Mikonsaaren luontopolku

Taulukko 5. Luonto- ja kulttuuripolut Etelä-Karjalassa

Joutseno nyk. Lappeenranta

Luontopolku	Sijaintikunta	Reitin pitäjä	Teema
Kirjavalan kanavapolku	Parikkala, Kirjavala	Parikkalan kunta	Kanavan historia
Siikalahti	Parikkala	Metsähallitus	Linnusto, lehtometsä
Likolammen luontopolku	Parikkala	Parikkalan kunta	Harjuluonto
Pistoniemen luontopolku	Parikkala	Parikkala kunta	
Kattilan kierros	Parikkala		
Atte-Pekan polku	Parikkala		
Pööröpeikon polku	Parikkala		
Haukkavuori	Rautjärvi	Rautjärven kunta	Historiallinen rajapaikka
Hiitolanjoki	Rautjärvi	E-K virstaluesäätiö	Jokiluonto ja voimalaitokset
Änkilän luontopolku	Rautjärvi		Talou metsä
Hukkavuoren polku	Ruokolahti, Pohja-Lankila	Stora-Enso	Metsäluonto
Kuokkalammen luontopolku	Ruokolahti	Lassila-Kuokkalampi kylätoimikunta	Lintujärvi
Risuniemen luontopolku	Imatra, Saarlampi	Imatran ympäristötm	Lehtometsä
Vuoksenniskan metsäpolku	Imatra	Imatran ympäristötm	Talou metsä, harjulajisto, tehtaan vaikutus
Vuoksen luontopolut	Imatra	Imatran ympäristötm	Vuoksen luonto ja kulttuurihistoria
Tainion luontolenkki	Imatra		
Muinaisuoman kultt.- ja lp	Imatra		
Lammasaaren luontopolku	Imatra		
Mellonlahden luontopolku	Imatra		
Tiuruniemen luontopolku	Joutseno	E-K:n Allergia- ja ympäristöinstituutti	Saimaa ja rantaluonto
Niinimäen luontopolku	Joutseno	Yksityinen maanomist.	Lehtometsä ja sota-ajan korsu
Ukonmäen luontopolku	Joutseno, Likosienlahti	Joutsenon kaup.	Likosenlahden sataman lähistöllä
Muukonsaaren luontopolku	Joutseno	Joutsenon kaup.	Saaren lehmusmetsä, leirialueen maastossa
Mikonsaari	Lappeenranta	Ympäristötoimi, Lpr	Saimaan saariluonto
Kanavapolku	Lappeenranta	Merenkulkupiiri	Saimaankanavan kulttuurihistoria
Pappilanniemi	Lappeenranta	Ympäristötoimi, Lpr	Lehtometsän lajisto
Linnoituksen luontopolku	Lappeenranta	Etelä-Karjalan luonnonsuojelupiiri	Linnoituksen kasvit
Parkinmäen luontopolku	Lappeenranta	Ympäristötoimi, Lpr	Saimaa ja rantaluonto
Karvajalanjoki	Taipalsaari	Ukkolan kylätmk	Riistanhoito
Kämäkoski	Savitaipale	Musenovirasto, Partakosken kyläyhdistys	Kämäkosken linnoitus, vuorilinnoitus, lotjasatama
Orrain luontopolku	Savitaipale	Savitaipaleen kunta	
Irja Hannosen polku	Suomenniemi	Suomenniemen kunta	Vanhan metsän lajit
Tolpankankaan luontopolku	Luumäki		Jääkauden muokkaamat maastonmuodot ja kasvillisuus
Itsenäisyyden polku	Lemi	Lemin kunta	katsaus Lemin historiaan, paljon kohteita
Säänjärven luontopolku	Savitaipale	Säänjärven kyläyhdistys	4,5 km

5.2. Retkikohteet

Määritelmä: Retkikohteilla tässä tarkoitetaan alueita tai pistemäisiä nähtävyyksiä, joissa kohteen vetovoima syntyy luonnonympäristön tai maiseman, historiallisen nähtävyyden tms. perusteella, ja joiden yhteyteen on rakennettu palveluja retkeilijöille. Näille kohteille pääsee autolla usein melko lähelle, jolloin niihin ei välttämättä liity patikointia. Retkikohteet voivat myös olla jonkin retkeily- tai pyöräilyreitillä taikka latureitin varrella levähdyspaikkoina. Retkeilyreittien laavut voivat toimia vastaavasti retkikohteena. Retkikohteita voivat olla myös luonnonsuojelukohteet, muinaismuistot ja lintujen tarkkailupaikat. Retkikohteita ovat myös matkailupalvelut sekä muut Etelä-Karjalan palvelukohteet reittien varrella ja lähituntumassa. Erityisesti mainittakoon Ukonniemen ja Imatran kylpylän palvelut sekä Rauhan alueen tulevat matkailupalvelualueet sekä Salpalinjan kohteet ja Salpa-reitistön kehittäminen.

Lassilan linnavuori Ruokolahti

Taulukko 6. Retkikohteita (jotka eivät ole edellisissä luetteloissa)

Joutseno nyk. Lappeenranta

Kohde	Sijaintikunta	Tarkempi paikka	Kuvaus, retkeilypalvelut
Luonto- ja maisemakohteet			
Huttumalja	Parikkala	Uukuniemi	Suuri suppa
Syrjien särkät	Parikkala	Niukkala	Harjumuodostuma
Mykkiinkivet	Parikkala	Kesusmaa	Suuret siirtolohkareet
Vaaranmäki	Parikkala	Saari	Näkötorni, kota ja laavu
Laikon lähde	Rautjärvi	Laikko	Suuri lähde
Pirunkirkko	Rautjärvi	Torsansalo	Korkea kallio / luolamainen syvennys
Kummakivi	Ruokolahti	Hauklampi	Iso siirtolohkare
Savonkaita	Ruokolahti	Savonkaitojärvi	Nuotiokatos, melontareitin lähtöpaikka
Kemppilän mylykoski	Ruokolahti	Jukajärvi	Koski
Haaroinnsalmen laavu	Ruokolahti	Mustakulkkula	Laavu, retkeilyreitti
Mylykosken laavu	Ruokolahti	Syväjärvi	Laavu, retkeilyreitti
Lassilan luola	Ruokolahti	Lassila	Luola
Mellonlahti	Imatra	Vuoksi	Kalastuspaikka, laavu
Temoniemi	Joutseno	Mietinsaari	Hieno ranta-alue, esihist.asuinpaikka
Pärsäniemi	Luumäki	Uro/Kivijärvi	Laavu
Lintujen tarkkailukohteet			
Kummun näkötorni	Parikkala	Kummunkylä	Näkötorni / lintutorni
Sammallampi	Parikkala	Parikkala	Lintutorni
Kuokkalampi	Ruokolahti	Kuokkalampi	Lintutorni
Alasen lintutorni	Ruokolahti	Pohja-Lankila	Lintutorni
Torsanjoen kosteikko	Ruokolahti	Pohja-Lankila	Lintutorni
Konnunsuon lintutornit	Joutseno	Konnunsuo	Lintupaikka, kaksi tornia
Haapajärvi	Lappeenranta	Haapajärvi	Lintutorni
Väkevänjärvi	Ylämaa		Lintutorni
Säänjärvi	Savitaipale	Säänjärvi	Lintutorni
Tarassilahti	Parikkala		Lintutorni
Pohjanranta	Parikkala		Lintutorni
Mikkolanniemi	Parikkala		Lintutorni
Tarnala	Parikkala		Lintutorni
Historia- ja kulttuurikohteet			
Papinniemi	Parikkala	Uukuniemi	Ort. autiokylä
Kuppikivi	Parikkala	Mikkolanniemi	Esihistoriallinen muistomerkki
Rajakivi	Rautjärvi	Torsansalo	Historiallinen rajamerkki
Kolmiköytinen	Ruokolahti	Äitsaari	Kalliomaalaus
Salpalinja	Ruokolahti	Syyspohja	Kunnostettu majoituskorsu, panssariestelinja
Salpalinja	Luumäki	Jurvala	Bunkkerit, panssarieste
Salpalinja	Lappeenranta	Lappeenranta	Kehittämissuunnitelma
Kuivaketveleen linnavuori	Taipalsaari	Kuivaketvele	Linnavuori

Uimarannat

Vesistörikkaassa maakunnassa on paljon uimarantoja Saimaan ja pienempien järvien rannoilla sekä Vuoksella. Joutsenossa on uimapaikkoja myös tekolammilla. Viralliset uimarannat ovat kuntien hoidossa, ja niiden vedenlaatua seurataan lämpimän veden ajan. Lisäksi on muita yleisiä ranta-alueita ja valvomattomia uimarantoja.

Ukonniemen uimaranta, Imatra. Kuva eKuvapankki/Matti Rautio

Taulukko 7. Uimarannat, kuntien ylläpitämät

Joutseno nyk. Lappeenranta

Kohde	Sijaintikunta	Tarkempi paikka	Järvi
Papinniemi	Parikkala	Uukuniemi	Pyhäjärvi
Parikkala	Parikkala	Parikkala	Simpelejärvi
Tokkari	Parikkala		
Niukkala	Parikkala	Uukuniemi	Pyhäjärvi
Saaren uimala	Parikkala	Saari kk	Suuri- Rautjärvi
Särkisalmi	Parikkala	Simplejärvi	
Lohikontti	Parikkala	Särkisalmi	Simpelejärvi
Likolammen uimala	Parikkala		Likolampi
Kivijärvi	Rautjärvi	Simpele	Kivijärvi
Torsanpää	Ruokolahti	Pohja-Lankila	Torsajärvi
Pappilanlahti	Ruokolahti	Ruokolahti	Saimaa
Vaittila	Ruokolahti	Ruokolahti	Saimaa
Oritlampi	Ruokolahti		
Rasila	Ruokolahti		
Hanahonniemi	Ruokolahti		Kärinki
Immalan uimalaitos	Imatra	Rautio	Immalanjärvi
Immala, Lietteenranta	Imatra	Kymälähti	Immalanjärvi
Hosseinlahti (Hossukka)	Imatra	Karhumäki	Saimaa
Lempeenliete (Lempukka)	Imatra	Ukonniemi	Saimaa
Ukonniemi	Imatra	Ukonniemi	Saimaa
Papusenranta	Joutseno	Rauha	Saimaa
Valkamaranta	Joutseno	Korvenkylä	Saimaa
Hinkanranta	Joutseno	Jänhiälä	Saimaa
Ahvenlampi	Joutseno		
Sappula tekolampi	Joutseno		
Kähärilä tekolampi	Joutseno		
Konnunsuon tekolampi	Joutseno		
Aholan tekolampi	Joutseno		
Murheistenranta	Lappeenranta	Laihia	Saimaa
Myllysaari	Lappeenranta	Lappeenranta	Saimaa
Huhtiniemi	Lappeenranta	Huhtiniemi	Saimaa
Sammonlahti	Lappeenranta	Sammonlahti	Saimaa
Skinnarila	Lappeenranta	Skinnarila	Saimaa
Voisalmi	Lappeenranta	Voisalmi	Saimaa
Rutola	Lappeenranta		Myllylampi
Nuijamaa	Lappeenranta	Nuijamaa	Nuijamaanjärvi
Lahnajärven uimala	Lemi	Lemi kk	Kivijärvi
Kuukanniemen uimala	Lemi	Kuukanniemi	Kotajärvi
Taavetti	Luumäki		Kivijärvi
Lavikanlahti	Savitaipale		Pien-Saimaa
Kirkonkylä	Savitaipale		Kuolimo
Lepänkanto	Savitaipale		Kuolimo
Päihäniemi	Taipalsaari		Saimaa
Kuivaketvele	Taipalsaari	Kuivaketvele	Saimaa
Vaateranta	Taipalsaari	Saimaanharju	Saimaa
Tallijärvi	Ylämaa		Tallijärvi

5.3. Pyöräilyreitit ja matkailutiet

Määritelmä: Pyöräilyreitti on kartalle tai maastoon pyöräilijöitä varten merkitty reitti. Matka- ja retki-pyöräilijät käyttävät hyväkseen kevyenliikenteen väyliä ja tieverkostoa. Maastopyöräilyä harrastetaan maastossa, jossa reitillä voi olla suuriakin korkeuseroja. Etelä-Karjalassa ei ole erityisesti maasto-pyöräilijöille suunniteltuja reittejä.

Valtakunnalliset pyöräilyreitit on julkaistu Kartta-keskuksen Pyöräily-GT -kartoilla myös Etelä-Karjalan alueella, ja reitit on merkitty tienvarressa ruskealla pyöränkuvamerkillä (Tielaitos). Nämä ovat maakunnan läpi vieviä reittejä. Pyöräillen Suomessa – hanke laati tuotetun pyöräilyreittiesitteen “Suur-Saimaan-kierroksesta”, joka kiertää Saimaan järvi-alueetta Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon kaupunkien kautta. Reitti on merkitty valtakunnallisen pyöräreitien kylttiin liimatulla lisämerkillä.

Maakunnan sisällä markkinoidaan yhtä pyöräilyreittiä, eteläisen Suur-Saimaan kiertävää Kyläniemen kautta kulkevaa Saimaan pyöräilyreittiä. Etelä-Karjalan retkeilyreittiprojekti herätti henkiin 1990-luvulla tuotetun Saimaan pyöräilyreitit, joka kiertää Lappeenrannasta Joutsenon, Imatran ja Ruokolahden kautta Kyläniemeen ja sieltä venekuljetuksella Taipalsaarelle. Tällä reitillä on jäljellä vanhoja opastusmerkintöjä, mutta ne ovat puutteelliset. Mahdollisuuksia olisi useille muillekin pyöräreiteille.

Pyöräilijät Kyläniemen lossilla.

Maakuntakaavan tavoitteissa on mainittu useita kehitettävissä olevia matkailuteitä, niistä valitaan parhaat tiet kehitettäväksi matkailua ja myös pyöräilyä silmälläpitäen. Vihreän kunnan kulttuurien jatkuminen otetaan huomioon Etelä-Savon puolelta Etelä-Karjalaan.

Taulukko 8. Pyöräilyreitit Etelä-Karjalassa

Reitti	Reitin laatija	Kartta	Reittitiedot
Saimaan pyöräilyreitti	Etelä-Karjalan liitto Retkeilyreittiprojekti	Karttaesite, uusin painos 2006	Lappeenranta-Joutseno-Imatra- Ruokolahti-Taipalsaari
Suur-Saimaan kierros	Pyöräillen Suomessa -hanke	Fillariopas “Suur-Saimaan -kierros (Genimap)	Lappeenranta-Imatra-Parikkala- Savonlinna-Sulkava-Puumala-Mikkeli- Savitaipale-Taipalsaari
Valtakunnalliset pyöräilyreitit		Pyöräily-GT, uusin painos 2005 GT4:stä (Genimap)	Useita reittejä Etelä-Karjalan kautta

Taulukko 9. Matkailutiet Etelä-Karjalassa

Joutseno nyk. Lappeenranta

Reitti	Kunta / Kunnat
Via Karelia - Runon ja Rajan tie	Ylämaa - Lappeenranta - Joutseno - Imatra - Rautjärvi - Parikkala
Maitotie	Suomenniemi, Karkaus

5.4. Ratsastusreitit

Määritelmä: Maastoon merkitty reitti, joka on tarkoitettu ratsastajia varten. Paljon käytetyillä reiteillä ratsastajille tulee tehdä omat reitit, mutta vähän käytetyille reiteille mahtuvat ratsastajat ja kävelijät samoille poluille. Hiihtoladuilla eikä moottorikelkkareiteillä ei voi ratsastaa talviaikana.

Etelä-Karjalassa ratsastustallit ovat järjestäneet itse maastoratsastusmahdollisuudet lähiympäristössään. Yleisiä maastoratsastusreittejä ei ole toteutettu. Maastossa ei ole liikenteen aiheuttamia vaaratekijöitä ratsukoille, ja kiinnostus maastoratsastukseen kuten ratsastusharrastukseen yleensä on kasvussa. Monin paikoin koetaan tilanne ongelmallisena, sillä kaikki maanomistajat eivät suhtaudu suopeasti hevosiin.

Etelä-Karjalan virkistysalueäätiön RELA-hankkeessa tehtiin talvella 2007–08 selvitys hevosreittien tarpeesta Lappeenrannan ja Imatran ympäristössä. Hevostalleilla kerätyn haastatteluaineiston perusteella reiteille on suuri tarve, sillä ne lisääisivät mahdollisuuksia kehittää ja laajentaa toimintaa sekä alan yrittäjien yhteistyömahdollisuuksia. Parikkalan hevos-taloushankkeessa ‘Rahalla saa – hevosella pääsee’ tehtiin suunnitelma ratsastusreiteistä, jotka on osittain toteutettu sopimuksin maanomistajien ja tiekuntien kanssa. Aikaisempia selvityksiä on tehty myös Savitaipaleella ja Lappeenrannassa.

5.5. Vesistöretkeily

Melontareitit ja -alueet

Määritelmä: Melontareitti on vesiväylä, joka soveltuu melontaan, ja jonka varrella on melojille soveltuvia rantautumispaikkoja varustuksineen (laavut) ja muita palveluita. Järvialueella melontareitti muodostuu aloituspisteestä rantautumispaikkojen kautta joko lähtöpisteeseen tai toiseen lopetuspisteeseen.

Etelä-Karjalan vesistöt tarjoavat erinomaiset mahdollisuudet melontaan. Etelä-Karjala on järvi-alue, jossa joet ovat yleensä pieniä ja niissä on vain kevät-aikana riittävästi vettä melontaan, mutta järவில் riittää vettä ja vaihtoehtoisia reittejä melojille. Melontareittinä on kehitetty Väli-väylän reittiä Lappeenrannasta Kivijärven kautta Kymijoelle sekä Ruokolahden melontareittiä. Rantautumispaikkoja melojille on rakennettu myös Kuolimolla ja Simpelejärvellä. Saimaalla Etelä-Karjalan virkistysalueäätiön retkisatamat ovat veneilijöiden ohella myös melojien käy-

Ratsastaja. Kuva eKuvapankki/Matti Rautio

tettävissä. Etelä-Karjalan melontaan soveltuvista vesistöistä on olemassa Etelä-Karjalan vesiretkeilykartasto (2003), joka tarjoaa hyvän apuvälineen vesillä liikuttaessa ja retkien suunnittelussa. Vesiretkeilykartasta on suunniteltu uutta painosta kesäksi 2010 Etelä-Karjalan virkistysalueäätiön RELA-hankkeessa.

Retkisataman tunnuskyllit

Melojille sopivia rantautumispaikkoja ovat matalat hiekkarannat

Taulukko 10. Etelä-Karjalan melontareitit ja -alueet

Reitti tai alue	Sijaintikunta	Pituus	Palvelut
Ruokolahden melontareitti	Ruokolahti, Sulkava, Puumala (käy Etelä-Savon puolella)	110 km	4 laavua ja muita taukopaikkoja. Yliytset Kemppeilässä ja Lieviskässä.
Väliväylä melontareitti	Lappeenranta, Lemi, Luumäki (jatkuu Kymenlaakson puolelle)	113 km	Laavuja, merkinnät uusittu v. 2006. Ylitys Vuoksen vesistön ja Kymijoen vesistön välillä Rutolassa.
Kuolimon kierros:	Suomenniemi, Savitaipale	40–60 km	Rantautumispaikkoja useita, Suomensalo, Lehtisensaari, Lepänkanto, Rajalampi, Kärnäkosken suu (Lotjasatama) Orraintaipaleen kautta yhteys Saimaalle.
Suomijärvi–Kuolimo			
Suur-Saimaa ja Pien-Saimaa	Lappeenranta, Taipalsaari, Joutseno, Imatra, Ruokolahti, Suomenniemi		Virkistysaluesäätiön alueet, kuntakeskukset ja kuntien ranta-alueet. Melontaan suositellaan suojaisia saaristoalueita.
Simpelejärvi–Suuri Rautjärvi	Parikkala		Kuntakeskus, rantautumispaikkoja ja matkailuyrityksiä. Kirjavalan kanavan kautta yhteys järvien välillä.
Myötävirtaan -melontareitti Vuoksi	Lappeenranta Imatra	15 km 10 km	Aito jokireitti, laavuja Lähtöpaikka Varpasaassa. Imatran kosken alapuoliselle alueelle lähtöpaikka Mellonlahdella.

Joutseno nyk. Lappeenranta

Venereitit ja satamat

Saimaan vesistö on merkittävä kulkuväylä metsäteollisuudelle, sillä Saimaankanavan kautta on yhteys Suomenlahdelle ja sitä kautta merille. Merenkululaitos ylläpitää laivaväyliä, jotka ovat myös huviveneilijöiden käytössä. Merenkululaitos tuottaa vesillä liikkumiseen tarvittavat merikartat. Vuonna 2006 ilmestyi uusi merikarttasarja L, joka kattaa vesistön Lappeenrannasta Savonlinnaan.

Myös Kuolimolle on merkitty venereitit, ja sieltä on tehty veneväyläkartta (2004). Simpelejärvellä on myös pienimuotoista vene- ja risteilyliikennettä.

Karjalan Pyhäjärven eteläosa ulottuu Parikkalan kunnan alueelle. Pyhäjärveltä on tehty kalastus- ja veneilykartta (2002).

Saimaan alueella Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiön alueet toimivat retkisatamina veneilijöille. Saimaalla on myös muita retkisatamia, mutta niissä ei ole juuri palveluja.

Lappeenrannan vierasvenesatama

Taulukko 11. Venesatamat (vierassatamat / suuremmat kotisatamat / retkisatamat)

Satama	Sijaintikunta, satamanpitäjä	Luokitus	Palvelut
Lappeenranta	Lappeenranta, kaupunki	Vierassatama, kotisatama	Vierassatamapalvelut, septityhjennys, polttoaine. Venepaikkoja eripuolilla kaupunkia
Likosenlahti	Joutseno, Joutsenon veneseura	Vierassatama, kotisatama	Vierassatamapalvelut, septityhjennys
Lammassaari	Imatra, kaupunki	Vierassatama	Vierassatamapalvelut, septityhjennys, polttoaine
Ruokolahti	Ruokolahti, kunta	Laituri	Laituri, taajamapalvelut lähistöllä
Taipalsaari	Taipalsaaren kunta	Laituri, kotisatama	Laituri, taajamapalvelut lähistöllä
Saimaanharju	Taipalsaaren kunta	Kotisatama	Venepaikat
Kyläniemi	Taipalsaaren kutna	Laituri	Laituri
Sarviniemi	Taipalsaaren kunta	Laituri	Laituri
Saimaanranta	Taipalsaaren kunta	Palvelusatama	Laituri, jätehuolto, septityhjennys
Satamosaari	Joutseno, EK virkistysaluesäätiö	Retkisatama	Laiturit, septitankki, jätehuolto, nuotiokatokset, 2 saunaa
Ilkonsaari	Taipalsaari, EK virkistysaluesäätiö	Retkisatama	Laituri, nuotiokatokset, jätehuolto
Hietasaari	Taipalsaari, EK virkistysaluesäätiö	Retkisatama	Laituri, nuotiokatokset, jätehuolto, sauna
Rastinniemi	Taipalsaari, EK virkistysaluesäätiö	Retkisatama	Nuotiokatokset, jätehuolto
Ruuhonsaari	Taipalsaari, EK virkistysaluesäätiö	Retkisatama	Laituri, nuotiokatokset, jätehuolto, sauna
Partakoski	Savitaipale, Partaranta (yks.yritt.)	Palvelusatama	Laituri, jätehuolto, septi, polttoaine, sauna, ravintola, kauppa

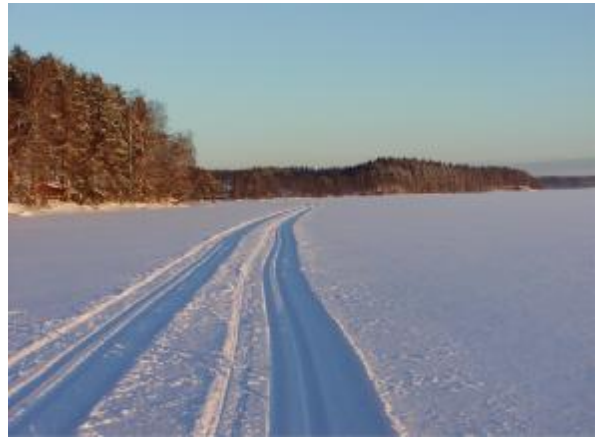
5.6. Talviaikainen virkistyskäyttö

Hiihtoladut ja hiihtokeskukset

Määritelmä: Hiihtolatuja varten varattu reittipohja. Samaa ulkoilureittipohjaa voidaan käyttää talvisin hiihtoon ja kesäisin patikointiin. Myös vesistöjä voidaan käyttää latupohjana. Luisteluhiihtolatu vaatii leveämmän väylän.

Retkeilymahdollisuudet ovat ympärivuotiset, kun huomioidaan talviaikana harrastettavat lajit. Etelä-Karjala on Salpausselän ansiosta hyvää lumialuetta Etelä-Suomessa. Hiihtolatuverkostot ovat laajat kaikissa kunnissa ja latujen huolto on hoidettu kuntien vapaa-aika- tai liikuntatoimen taholta erittäin hyvin ottaen huomioon sääolot ja lumitilanteen. Hiihtoladut keskittyvät kunta- ja kyläkeskuksiin sekä hiihtoja ulkoilukeskuksiin. Valaistut ladut tehdään ulkoilu- ja kuntopoluille taajamien läheisyyteen. Vuosittain järjestetään useita laturetki- ja kuntohiihtotapahtumia.

Kuntien ja kaupunkien latuverkosto sijoittuu siten, että ladulle pääsee aivan asutuksen läheisyydestä jopa ihan keskustassa, mutta myös syrjäkylillä. Lisäksi on mainittava yksityisten tahojen ylläpitämät hiihtokeskukset, joissa Oronmyllyä lukuunottamatta on laskettelurinnetoimintaa.

Latuviitat. Kuva eKuvapankki/Hanna Ollikainen

Taulukko 12. Hiihtolatuja Etelä-Karjalassa

Joutseno nyk. Lappeenranta

Latu	Sijaintikunta	Käyttäjät
Paajala	Imatra	Asukkaat
Ukonniemi	Imatra	Asukkaat, matkailijat
Vuoksenniska	Imatra	Asukkaat
Kymälahti - Karhunsuo	Imatra	Asukkaat
Rautio - Immola	Imatra	Asukkaat
Ahvenlampi	Joutseno	Asukkaat
Urheilukeskuksen ladut	Joutseno	Asukkaat
Keskustaajaman peltoladut	Joutseno	Asukkaat
Haukilahti	Joutseno	Asukkaat
Konnunsuo	Joutseno	Asukkaat
Nevalan latureitit	Joutseno	Asukkaat
Suokunmaa ja Leppälä	Joutseno	Asukkaat
Myllymäki	Joutseno	Asukkaat
Ahola-Kuurmanpohja	Joutseno	Asukkaat
Korvenkylä-Imatra	Joutseno	Asukkaat
Mustola	Lappeenranta	Asukkaat
Hovinpelto	Lappeenranta	Asukkaat
Voisalmi	Lappeenranta	Asukkaat
Kisapuisto	Lappeenranta	Asukkaat
Huhtiniemi	Lappeenranta	Asukkaat
Päällystöopiston latu	Lappeenranta	Asukkaat
Mattila	Lappeenranta	Asukkaat
Konnunsuo	Lappeenranta	Asukkaat
Pappilanniemen latu	Lappeenranta	Asukkaat

Latu	Sijaintikunta	Käyttäjät
Metsä-Saimaan kuntolatu	Lappeenranta	Asukkaat
Karhuvuoren kuntolatu	Lappeenranta	Asukkaat
Lemi kk, kuntoladut	Lemi	Asukkaat
Kuukanniemen kuntoladut	Lemi	Asukkaat
Hyvärilän kansanhiitolatu	Lemi	Asukkaat
Vainikkalan–Huttulan kansanhihto	Lemi	Asukkaat
Remusen kansanhiitolatu	Lemi	Asukkaat
Salmenkylän kansanhihtolatu	Lemi	Asukkaat
Keskisenpään kansanhihtolatu	Lemi	Asukkaat
Kotalahden ampumahiihtokeskus	Lemi	Asukkaat, matkailijat
Kattilankierros	Parikkala	Asukkaat
Likolammen latu	Parikkala	Asukkaat
Tarnala	Parikkala	Asukkaat
Akonpohja	Parikkala	Asukkaat
Särkisalmi	Parikkala	Asukkaat
Oronmylly	Parikkala	Asukkaat, matkailijat
Argusjärven reitti	Parikkala	Asukkaat
Kummunkylä	Parikkala	Asukkaat
Kinnarniemensalo	Parikkala	Asukkaat
Tönkivaara	Parikkala	Asukkaat
Uukuniemi kk	Parikkala	Asukkaat
Laikon kuntolatu	Rautjärvi	Asukkaat
Konkalammen latu	Rautjärvi	Asukkaat
Asemanseudun latu	Rautjärvi	Asukkaat
Rasilan kuntolatu	Ruokolahti	Asukkaat
Oritlammen ladut	Ruokolahti	Asukkaat
Syväsalon lenkki	Ruokolahti	Asukkaat
Vilmutjoki	Ruokolahti	Asukkaat
Pohja-Lankila	Ruokolahti	Asukkaat
Utula ja Tuomala	Ruokolahti	Asukkaat
Hauklappi	Ruokolahti	Asukkaat
Huhtasenkylä	Ruokolahti	Asukkaat
Imatra–Ruokolahti yhdyslatu	Ruokolahti	Asukkaat
Junnikkala	Ruokolahti	Asukkaat
Kirkonseutu	Ruokolahti	Asukkaat
Lassila–Kuokkalampi	Ruokolahti	Asukkaat
Puntalan kylälatu	Ruokolahti	Asukkaat
Rantalinna	Ruokolahti	Asukkaat
Salosaari	Ruokolahti	Asukkaat
Savilahti	Ruokolahti	Asukkaat
Savitaipaleen kuntolatu	Savitaipale	Asukkaat
Solkein latu	Savitaipale	Asukkaat
Heituinlahden valaistu latu	Savitaipale	Asukkaat
Suomenniemen kuntolatu	Suomenniemi	Asukkaat
Saimaanharjun kuntolatu	Taipalsaari	Asukkaat
Vehkataipaleen kuntolatu	Taipalsaari	Asukkaat

Taulukko 13. Yritysten ylläpitämiä ulkoilukeskuksia tai -alueita

Joutseno nyk. Lappeenranta

Alue	Sijaintikunta	Ylläpitäjä	Käyttäjät
Oronmylly	Parikkala	Kansan raamattuseura	Matkailijat
Konkalampi	Rautjärvi	Konka Ski ry	Asukkaat
Free Ski	Ruokolahti	Veli-Pekka Toiviainen	Asukkaat, matkailijat
Myllymäki	Joutseno	Myllymäki	Asukkaat, matkailijat
Mellonmäki	Imatra	Imatran kaupunki	Asukkaat

Moottorikelkkareitit ja -urat

Määritelmä: Moottorikelkkareitti on maastoliikennelain nojalla perustettu yleinen käyttöoikeus ajaa moottorikelkalla lumipeitteeseen aikaan. Moottorikelkakerhojen ja maanomistajien välisillä sopimuksilla saatua kulkuoikeutta kutsutaan moottorikelkkauraksi, ja sopimus koskee vain kerhon jäseniä.

Maastoliikennelain mukaan moottorikelkkailu on sallittu vain virallisilla moottorikelkkareiteillä ja maastossa vain maanomistajan luvalla. Jääpeitteisillä vesialueilla kelkkailu on vapaata lukuun ottamatta rajoitusalueita.

Etelä-Karjalan maakunnassa on n. 3000 rekisteröityä moottorikelkkaa ja 11 kelkkakerhoa, jotka ovat tehneet maanomistajien kanssa sopimuksia kelkkaurista. Vapaa-ajan moottorikelkkailu lisääntyy koko maassa edelleen, ja pääkaupunkiseudulta lähdetään kelkkailemaan lumisemmille alueille.

Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiön hallinnoimassa LUOVIKE2-hankkeessa (2006–07) laadittiin suunnitelma moottorikelkkailun runkoreitille Etelä-Karjalan maakuntaan. Reittisuunnitelma luovutettiin hankkeessa mukana olleille kunnille (muut paitsi Luumäki, Lemi ja Ylämaa) vuoden 2008 tammikuussa. Ympäristöministeriö julkaisi helmikuussa 2009 selvityksen valtakunnallisesta moottorikelkkareitistöstä. Siinä esitetään kelkkareittien tavoiteverkostosta 2 vaihtoehtoa, joista v.e. 1:ssä esitetään Etelä-Karjalaan 180 kilometriä valtakunnallista moottorikelkkareittiä.

Retkiluisteluradat

Luisteluradat kuuluvat kuntien liikuntatoimen peruspalveluihin taajamissa ja koulujen pihoilla. Tässä keskitytään ns. retkiluisteluun, joka tapahtuu luonnonjäällä.

Retkiluistelu on uusi suosiotaan kasvattava liikuntamuoto, jolle soveltuvat olosuhteet ovat hyvin sattumanvaraiset. Savitaipale on Etelä-Karjalassa panostanut luisteluun Kuolimon jäällä vuotuisen luistelutapahtuman yhteydessä, tällöin jäälle on aurattu 5–14 kilometrin luistelureittejä. Luonnonjäälle luisteluratoja on viime vuosina aurattu myös Lappeenrannan kaupunginlahdella ja Imatralla Ukonlinnassa.

Lappeenrannan kaupunginlahden luistelurata ulottuu Karhusaareen asti

5.7. Esteetön retkeily

Määritelmä: Esteettömässä retkeilykohteessa alue ja polut on rakennettu siten, että liikkuminen onnistuu myös pyörätuolilla ja lastenrattailla. Esteettömät kohteet palvelevat paremmin kaikkia retkeilyjäryhmiä.

Etelä-Karjalan retkeilypalveluiden rakentamisessa on eräissä paikoin otettu huomioon liikuntaesteiset. Taulukossa mainitut kohteet sisältyvät myös edellisiin luetteloihin. Esteettömällä retkipolulla ei saa olla jyrkkiä nousuja ja laskuja taikka portaita.

Tarassiinlahden lintutornin alatasanteelle pääsee pyörätuolilla

Taulukko 14. Liikuntaesteisille soveltuvat retkikohteet

Alue	Sijaintikunta, kohteen pitäjä	Kuvaus	Palvelut
Satamosaari	Lappeenranta, Joutseno, EK virkistysaluesäätiö	Retkisatama, virkistysalue saarella	Risteilylaituri, kulkuväylät, invakäymälät 2 kpl, nuotiokatos, onkilaituri
Päihäniemi	Taipalsaari, EK virkistysaluesäätiö	Virkistysalue, hiekkaranta	Melko tasainen kangasmaasto ja ranta- alue, invakäymälä
Lepänkanto	Saivitaipale, EK virkistysaluesäätiö	Virkistysalue, hiekkaranta	Melko tasainen kangasmaasto ja ranta- alue, invakäymälä
Mellonlahti	Imatra, Vuoksi, kaupunki	Ulkoilureitti ja laavu. Kalastusmahd.	Kalastuslaituri/silta laavulle, invakäymälä
Lammassaari	Imatra, kaupunki	Laavu	Polku laavulle (200m), laavu ja invakäymälä, laituri
Siikalahti	Parikkala, Metsähallitus	Lintujärvi	Lintujen tarkkailulava, invakäymälä
Tarassiinlahti	Parikkala, EK virkistysaluesäätiö	Lintujärvi	Lintujen tarkkailulava, invakäymälä
Orrai, Onkilampi	Savitaipaleen kunta	Laavu	Tie laavulle, invakäymälä
Elämys-Valkea	Ruokolahti	Kalastus, varsijousiammuntaa	Kota
Pärsäniemi	Luumäki	Ulkoilureitti + laavu	Polku laavulle

6. ULKOILUREITTIIEN LUOKITUS

Suomen Latu ja Metsähallitus ovat laatineet ohjeistuksen ulkoilureittien luokituksesta. Luokitusjärjestelmä otetaan virallisesti käyttöön vuonna 2007. Ulkoilureittien luokitus palvelee sekä reittien käyttäjiä että niiden ylläpitäjiä. Luokitusta tehtäessä viiteryhmänä ovat sellaiset käyttäjät, joilla on suhteellisen vähän kokemusta retkeilystä tai luonnosta liikkumisesta. Luokituksen avulla matkailija/retkeilijä voi vertailla eri reittejä ja valita itselleen sopivimman. Kun reitistä on kattavat perustiedot, ulkoilija osaa myös varustautua oikein ja kulkeminen on turvallisempaa. Luokitus on erityisen perusteltua sellaisilla reiteillä, jotka palvelevat myös muita kuin paikallisia asukkaita. Luokitetuilla reiteillä ylläpitäjien vastuu kuluttajan suojan suhteen on samanlainen kuin luokittelemattomillakin reiteillä.

Luokitus parantaa Suomen ulkoilu- ja retkeilyreitistöjen laatua, turvallisuutta, ylläpitoa ja markkinointia. Luokitus määrittää reittien rakenteiden minimitason ja vaikuttaa siten niiden laatuun ja ylläpitoon. Luokitukseen liittyvä seuranta velvoittaa luokitellun tason ylläpitoon. Reitin ylläpitäjän velvollisuus on tarkistaa reitin rakenteet ja opasteet säännöllisesti ja korjata havaitut puutteet. Etelä-Karjalan retkeilyreitit tulee saada mukaan luokitteluun.

7. LUONNONVIRKISTYSKÄYTTÖPALVELUJEN KEHITTÄMISTARPEET

7.1. Yleiset tavoitteet

Retkeilymahdollisuudet Etelä-Karjalan maakunnassa ovat yleisesti ottaen monipuoliset. Reitti ja retkikohteiden verkoston toimivuutta ja kehittämistarpeita tulee tarkastella kokonaisuutena sekä asukkaiden että matkailun kannalta. Erityisesti alueilla, joissa on matkailijoille majoituspalveluita, tulisi olla riittävästi reittejä ja retkikohteita mahdollistamaan omatoimisia aktiviteetteja.

Markkinointiesitteen laatiminen yhteistyössä Etelä-Karjalan matkailuorganisaation kanssa esim. *109 vinkkiä Etelä-Karjalan kesään ja talveen* (Etelä-Karjalan lomaoppaan täydentyminen Etelä-Karjalan virkistys- ja retkeilyvinkeillä). Erityisesti Talvi Saimaan mahdollisuuksien kartoittaminen ja virkistyspalvelujen kehittäminen on tärkeää.

Luonnon virkistyskäyttöpalvelujen käyttäjät ja käyttö jakautuu erilaisiin ryhmiin, tavoitteisiin ja tilanteisiin. Käyttäjät jakautuvat alueen asukkaisiin ja matkailijoihin, mutta kumpikin ryhmä voi käyttää samoja palveluja. Erilaisiin käyttötarpeisiin tulisi olla riittävästi palveluita kaikissa kunnissa ja matkailukeskitymissä. Palvelujen luokittelu palvelee käyttäjiä valitsemaan reittejä ja retkikohteita. Liikuntaesteiset tulee huomioida erityisesti, myös lapsiperheet ja iäkkäät ihmiset. Reitistöjen ja virkistyspalvelujen kehittämisessä tulee ottaa huomioon erityisesti sekä olevat että tulevat matkailupalvelut ja reitistön verkottuminen erilaisten palvelujen kanssa. Lisäksi tulee varmistaa ympärivuotiset virkistysreitityhteydet

vilkkaiden ja kehittyvien keskusten välille. Tällaisia yhteystarpeita ovat mm. Ukonlinna-Imatran kylpylä-Rauha (Saimaa Gardens) – Myllymäki, ja Joutsenon aluekeskus – Lappeenranta. Erittäin tärkeää on talviaikaisen ulkoilun ja virkistysmatkailun kehittäminen mm. kalastus, retkiluistelu, hiihto ja monipuolisten latuverkostosten ylläpito koko Etelä-Karjalan alueella. Myös laadukkaista laskettelurinteistä tapahtumiseen ja palveluineen sekä myös moottori-kekkareitistä ja reittiin liittyvistä palveluista saadaan merkittävää lisävetovoimaa talveksi.

Lisäksi tulee varmistaa ympärivuotiset virkistysreitityhteydet vilkkaiden ja kehittyvien keskusten välille. Tällaisia yhteystarpeita ovat mm. Rauha (Joutsenmaa) – Myllymäki, ja Joutseno – Lappeenranta.

Taulukko 15. Retkeilypalvelujen käyttäjäryhmät ja niiden tarpeet

Käyttäjät	Alueen asukkaat	Matkailijat		
Tavoitteet	Kuntoilu, arkiulkoilu Terveiden ylläpito, Rauhoittuminen	Virkistäytyminen elämykset, arjesta irrot- tuminen. Tutustuminen luontoon ja kulttuuriin.	Tutustuminen alueen luontoon ja kulttuuriin. Omatoiminen liikkuminen	Virkistäytyminen ja elämykset. Luonnonrauha
Aika ja tapa	Arki, kaikki vuodenajat 0,5 –2 tuntia	4 tuntia – päivä – useita päiviä	Lyhyet pistäytymiset, 0,5 tuntia – 2 (5) tuntia	Päivä – useita päiviä
Kohteet ja palvelut alueet.	Lähiliikunta, eri lajit	Retkeily-, pyöräily ja melonta- reitit, virkistysalueet, retki- satamat. Luontopolut, hiihto ja luistelu	Luontopolut, retkikohteet. Hiihtoladut ja luisteluradat	Retkeily-, pyöräily ja lontareitit, virkistys- retkisatamat. Hiihtomajat, laavut

7.2. Harrastekohtaiset kehittämisehdotukset

Virkistysalueet

Virkistysalueiden määrän ja laadun kehittäminen. Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiön ja kuntien virkistysalueita tulee kehittää rinnakkain virkistysaluepalvelujen kokonaisuudessa. Virkistysaluesäätiö voi hakea valtionrahoituksen maanhankintaan virkistysalueiksi, mikäli yksityisiltä maanomistajilta tai yhtiöiltä tulee tarjolle kohteita, jotka halutaan säilyttää yleisessä virkistyskäytössä, ja jotka täydentävät sopivasti olemassa olevaa virkistysalueverkostoa. Riittävät resurssit virkistysalueiden ylläpitoon tulee varmistaa.

Retkeilyreitit ja retkipolut

Olemassa olevan reitistön, eri pituisten reittien opastuksen parantaminen erityisesti lähtöpaikoissa ja taajamissa. Opastauluja ja karttojen saatavuutta tulee lisätä, myös kieliversioina (englanti, venäjä). Reittien viitoituksen ja rakenteiden jatkuva kunnostus. Reittien luokitus virallisen luokituksen mukaan. Tavoitteena on virkistysreitistön ohjautuminen keskeisiä Saimaan matkailupalveluja sekä myös muita maakunnan palvelu- ja harrastepaikkoja hyödyntäen. Tärkeänä tavoitteena on myös mahdollisuus patikoida ”rengaslenkki” jolloin voidaan palata lähtöpisteeseen. Myös pidempiä yhteneväisiä reittejä on toivottu mm. välille Luumäki–Lemi–Savitaipale–Suomenniemi ja Taipalsaari.

Valtakunnallinen reitti E10

E10 reittiä tulee kehittää ja merkitä jatkuvana läpi koko Etelä-Karjalan. Nykyistä reittiä tulee täydentää puuttuvalla osuudella Lappeenrannan alueella Saimaan kanavalta, Soskualta Karhusjärven majan kautta Itäistä reittiä pitkin Lappeenrannan ABC-asemalle ja sieltä kaupungin läpi Luumäelle. E-10 reitin tulee hakeutua paikkoihin joissa on nähtävyyksiä, myös vaihtoehtoisia reitinosuuksia voisi tarjota. Lappeenrannassa reitin aloituspiste tulee sijoittaa satamaan tai linnoitukseen, jossa on infopiste. Imatralla Kylpylän alueelle tarvitaan reitin infopiste.

Opastuksen tulee olla selkeä varsinkin keskusta-alueella. Etäisyydet paikasta toiseen on merkittävä viitoituksella, kylteissä E10-merkinnät. Opastus palvelee kaikkia omatoimisia turisteja ja kulkijoita, myös lyhyempien etappien kulkijoita. E10:ltä erkanevat haarautuvat reittikokonaisuudet on viitoitettava ja

opastettava hyvin.

Pysyvyyden varmistamiseksi E10:lle tehdään reitti-toimitukset ja markkinointia varten reittiosuuksien luokitus virallisen luokitusjärjestelmän mukaan. E10:n hyödyntäminen talvella hiihtoreittinä. Salpa-seman ja Salpapolkureistön liittymistä E-10 reitistöön tulee kehittää.

Muut yhteyden kuntien ja maakuntien välillä

Selvitettävä mahdollisuus ja tarve retkeilyreitille, joka yhdistäisi länsipuolen kuntia: Luumäki–Lemi–Savitaipale–Suomenniemi ja Taipalsaari. Selvitettävä myös yhteystarve Etelä-Savon reitistöihin (Mäntyharju, Puumala, Sulkava, Punkaharju).

Luontopolut ja muut reitit

Luontopolkuja on jo paljon. Polkujen opastusta ja informaatiota parannettava. Nostetaan esille reittikokonaisuuksia, joilla on palveluja ja nähtävyyksiä. Mainitaan erikseen talviaikana käytössä olevat, erilaiset teemareitit ja lapsiperheille tai liikuntarajoitteisille sopivat polut ja reitit Esim. Luumäen ja Kivijärven reittien hankesuunnitelman aloittaminen reittien toteuttamiseksi.

Kulttuuri- ja maisemakohteet

Etelä-Karjalan liiton laatimaan Etelä-Karjalan maisema- ja kulttuurialueselvitykseen on koottu lukuisia maisema- ja kulttuurikohteita koko maakunnan alueelta. Selvitystä hyödynnetään virkistysreitikohteiden kehittämisessä.

Retkikohteet

Retkikohteet ovat usein myös nähtävyyksiä, ikkunoita alueen historiaan ja luontoon: luonnonnähtävyydet, maisemat, muinaismuistomerkit, palvelut kuten uimarannat tai näkö- ja lintutornit

Viitoitus maanteiltä tulee olla selkeä ja yhtenäinen vrt. Parikkala . Erityisesti tulee ottaa huomioon myös liikkuvasta ajoneuvosta hyvin havainnointava opaste (esim. reppuselkäinen hahmo). Opastusta tulee yhtenäistää ja parantaa sekä maastossa että kartoilla ja tiedotteissa. Tärkeä tavoite on luontopolkujen, hiihtoreittien ja muiden reittien yhtenäisen opaste- ja merkitsemismateriaalin tuottaminen. Maastoviitoissa on hyvä näkyä välimatkat retkikohteisiin ja palveluihin.

Pyöräilyreitit ja matkailutiet

A Retki- ja matkapyöräily

Olemassa olevien reittien kehittäminen ja viitoituksen parantaminen (läpikäynti ja infotaulujen ajantasais-taminen).

- ◇ Uusien reittien osoittaminen kts. Etelä-Karja-lan maakuntakaavan matkailutiet -esitys.
- ◇ Pyöräilyreittien tuotteistaminen: museoreitti, Salpalinja-reitti, maisemareitti, rajareitti jne.

B Maastopyöräily

Selvitetään maastopyöräilyreittien toteuttamismahdol-lisuus. Selvitetään voiko moottorikelkkareitin joitain osuuksia käyttää pyöräilyyn kesäaikana?

Ratsastusreitit

Tavoitteena maastoratsastukseen soveltuvat reitti-verkostot alueille, joilla paljon ratsastustalleja (Esim, Savitaipale–Lemi–Lappeenranta, Joutseno–Imatra, Ruokolahti, Parikkala. Latureitille hevosia ei voi oh-jata, eikä myöskään moottorikelkkareitille talviaikana. Sen sijaan moottorikelkkareitin jotkin osuudet voisi-vat olla paikoin lumettomana aikana käytettävissä ratsastukseen. Voi olla jopa edullista, että ratsas-tamalla reitin vesakoituminen pysyy kurissa.

- ◇ Reittisuunnitelmien toteuttaminen Parikkalas-sa ja Savitaipaleella.
- ◇ Lappeenrannassa hyvät yhteydet raviradalle
- ◇ Rauha–Tiuru–Imatran kylpylä -alue
- ◇ Reittiopastus: reitti-infot ja palvelut
- ◇ Vaarallisten paikkojen merkitseminen kartoille sekä maastoon.

Vesistöretkeily

A Melontareitit ja -alueet

Melontareittejä tulee tuotteistaa, ja tehdä valmiita reittisuunnitelmia eritasoisille melojille järviolueille. Lähtöpaikkojen ja rantautumispaikkojen laadun ke-hittäminen, informaation saatavuuden parantaminen melonta-alueilla.

- ◇ Suur-Saimaa
- ◇ Suomijärvi-Kuolimo
- ◇ Kivijärvi
- ◇ Simpelejärvi
- ◇ Vuoksi

B Veneilyreitit ja venesatamat

Vierasvenesatamien ja palveluiden kehittäminen, tär-keimmät kehittämiskohteet: Taipalsaari Sarviniemi, Saimaanranta, Ruokolahti, Partakoski (Savitaipale),

Kyläniemi, Imatra. Lappeenrannan ja Joutsenon sa-tamien palveluja on parannettu viime vuosina. Virkistysaluesäätiön uusien kohteiden hankkiminen esim. retkisataman perustaminen Pullikaiseen. Väli-väylän melontakartan uusiminen ja Kivijärven reitin kehittäminen liittyen Kivijärven kehittämiseen on myös yhtenä tavoitteena.

- ◇ Satamapalvelut ja tiedottaminen
- ◇ Septityhjennyslaitteet
- ◇ Satamapaikan varausjärjestelmä
- ◇ Venevuokraus
- ◇ Ohjelmapalvelut
- ◇ Kotisatamapalvelujen markkinoiminen pää-kaupunkiseudulle.

Hiihtoladut ja hiihtokeskukset

Hiihtolatuverkostoja on melko kattavasti taajamissa, myös valaistuja latuja sekä luisteluhiihtoon että pe-rinteiseen tyyliin. Tiedottaminen latujen kunnosta ja latukartat tulisi saada yhtenäiseksi kaikissa kunnis-sa. Valaistujen latujen välisten yhteyksien ja pidem-män latuverkoston kehittäminen.

- ◇ teiden/rautatien ylitysten minimointi latu-reiteillä, kehitettävät potentiaaliset ylitys/alituskohdat
- ◇ kaikkiin kuntiin yhtenäiset latukartat, jotka ovat tulostettavissa netissä
- ◇ latujen luokittelu: hiihtotyyli ja vaativuus, va-laistus jne.
- ◇ tärkeimpien latuyhteyksien kehittäminen.
- ◇ vesistöjen jäällä olevien latureittien kehittämi-nen ja yhteydet palveluihin (Saimaa)
- ◇ latuverkoston yhteydet laavuille, majoille ja muille levähdyspaikoille, näkyviin myös etäisyydet kohteisiin
- ◇ hiihtokeskusten kehittäminen matkailun näkö-kulmasta
- ◇ valtakunnallisen hiihtoreitin kehittäminen hyö-dyntäen vaellusreittiä E 10.

Moottorikelkkareitit

Tavoitteena on toteuttaa virallinen kelkkareitti maa-kunnan läpi. Suunnittelu käynnissä, suunnitelma val-mistuu vuoden 2007 loppuun mennessä

- ◇ **Lähtöpaikkojen määrittely:** Joutsenon Myl-lymäki, Lappeenrannan ABC, Imatran Neste Mansikkala, Imatran Kylpylä, Ruokolahden Neste, Parikkalassa ABC, Savitaipaleen ABC ja Suomenniemellä Kiesilän kievari.
- ◇ Hyvät yhteydet Rauha–Tiuru–Imatran kylpylä –Mellonmäki–Myllymäki -alueille

- ◇ Reittiopastus: reitti-infot ja palvelut
- ◇ Paikallinen keltkailu moottorikelkkakerhojen urilla

Retkiluistelu

Retkiluistelumahdollisuuksien lisääminen: Lappeenrannassa Kaupunginlahdelta Karhusaareen ulottuvan radan kehittäminen, Imatralla Ukonlinnan luistelu- radan jatkaminen Lammassaaren ympäri: edellyttää patotiehen aukon tekemistä (Lammassaaren patotien alitus palvelee kesäaikana meloimia).

7.3 Erityiskohteet

Salpalinja

Salpalinjaa esittelevä retkeilyreitistö tunnetaan Viro- lahdelta Luumäelle VT 6:n läheisyyteen nimellä Salpapolku. Euroopan kaukovaelluspolku E-10 kul- kee tällä osuudella Salpapolkua pitkin. Salpapolun nostamiseen näkyvämpään asemaan markkinoinnis- sa jopa valkakunnallisena tulee panostaa.

Salpalinjan hoito- ja käyttösuunnitelmaa laadittiin diplomityönä Lappeenrannan kaupungin alueella 8.11.2007.

Lappeenrannassa Salpalinjan voimakas tukeutuminen vesistöihin asettaa haasteita yhtenäisen Salpalinjaa esittelevän patikointireitin tekemiselle. Siksi Lappeen- rannan alueen yleissuunnitelmassa pääreitiksi on esi- tetty Salpapolun jatkumista Luumäeltä Lappeenran- taan melontareittinä Jängynjärven, Kärjenlammen ja Myllylammen muodostamaa Väliväylää pitkin.

Lappeenrannassa Salpalinjan jatkosuunnittelun tar- peet kohdistuvat erityisesti visuaalisesti yhtenäisten opasteiden ja turvallisuuslaitteiden detaljisuunnit- teluun, sekä Rutolan, Ruoholampi-Skinnarilan ja Voi- salmen maisemanhoitosuunnitelmien laatimiseen ja täydentämiseen. Maastossa tapahtuva inventointityö tulisi myös toteuttaa pikaisella aikataululla, jotta vaa- ralliset pudotukset voitaisiin suojata. Lisäarvoa Salpa- linja kohteiden kunnostamiselle saadaan Salpapolku –reitistön tarkemmalla suunnittelulla.

“Skiittojen saari”

Saimaan skiitat -yhdistys on ideoinut eteläisen Sai- maan alueelle saariston helmeä ja tehnyt ehdotuksen, että Eteläisen Saimaan alueelle esim. Ilkonsaaresta rakennetaan “Skiittojen saari”, johon sijoittuisi pie- niä ortodoksiseen perinteeseen liittyviä kappeleita.

Skiittasaari toimisi avoimena kulttuurikohteena ve- neilijöille ja matkailijoille Eteläisellä Saimaalla. Virkistysaluesäätiö on neuvotellut risteilyaluksille soveltuvan laiturin rakentamisesta Ilkonsaaren etelä- päähän Merenkululaitoksen kanssa. Laituri on tar- koitus toteuttaa Ilkonsaaren käytön lisäämiseksi skiittasuunnitelmasta riippumatta.

Sarviniemen näkötorni

Sarvinimen näkötorniasiaa tulee virittää uudelleen Suur-Saimaan lomakylän kehittämisen myötä. Sarvinimen venesatamaa ja laivalaituria on jo kehi- tetty ja alueen kehittyminen matkailuun ja loma-asu- miseen on hyvässä vedossa. Hyvät edellytykset ovat myös retkien kehittämiseen Sarviniemestä Kylä- niemen virkistyspalveluihin ja päinvastoin.

Kutilan kanava

Mikäli Kutilan kanavahanke edistyy lähitulevaisuu- dessa, sen toteutuminen tulee parantamaan virkistys- matkailua, melontaa ja veneilyä Pien-Saimaan ja Suur-Saimaan välillä merkittävästi. Pien-Saimaan kulttuurikohteista voidaan tehdä virkistysveneilyreitit- tuote erityisesti Suur-Saimaan matkailijoille.

7.4. Uusia luontoharrastuksia

Selvitettävä tarpeet, kysyntä ja toteutusmahdol- lisuudet uusille harrastuksille, kuten

- ◇ rullaluistelu
- ◇ mönkijät
- ◇ vesiskootterit
- ◇ varjoliito
- ◇ sukellus
- ◇ maastopyöräily
- ◇ kalastuspalvelujen kehittäminen

7.5. Muut luonnon virkistyskäytön kehit- tämistarpeet ja -ehdotukset

Retkeilypalvelujen kehittämisessä reittien, alueiden ja rakenteiden toteuttamisen ohella keskeinen tehtä- vä on tuottaa opastusmateriaalia ja karttoja sekä huo- lehtia riittävästä viitoituksesta. Myös opastepaikat tulee valita huolella, jotta ne saavuttavat mahdolli- simman suuren yleisön. Mm. Lappeenrannan Mylly- saari ja satama, Imatrankoski ja Ukonlinna- Rauha ovat tärkeitä pääopastepaikkoja. Opastepisteiden osal- ta tulee tehdä erillinen suunnitelma. Ohjeista ja esitteistä tarvitaan kieliversiot ainakin venäjäksi ja

englanniksi. Hyvät retkeilymahdollisuudet eivät palvele käyttäjiä, jos niistä ei saa tietoa eikä kohteita löydä maastossa. Merkittävänä ongelmana on reittien "markkinointi" ja kytkeytyminen matkailupalveluihin. Luonnon erilaisten virkistyskäyttötarpeiden kehittämistä ja laajentamista tulee kuitenkin tarkoin harkita niin, ettei lisääntyvä virkistyskäyttö aiheuta haittaa tai häiriötä muille luonnon virkistyskäyttötyypeille eikä luonnolle.

Etelä-Karjalan matkailu oy:n Saimaa työryhmän esityksestä Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiön kohteet tulee tuotteistaa ja kehittää "Saimaan timantti" -aluetta Lappeenranta- Imatra- Puumala- Savitaipale akselille. Tapahtumien kehittäminen yhteistyössä alueen yhdistysten ja yrittäjien kesken on tärkeää esim. eskaaderit, kalastus, luistelu, melonta.

Opastus- ja karttamateriaali

Retkeilyn ja luonnon virkistyskäytön kehittämishankkeissa on kerätty retkeilykohteet 'Retkeilijän Etelä-Karjala' -esitteeseen. Retkeilykohteet esitellään myös Etelä-Karjalan maakuntaportaalissa retkeilysivujen kohderekerissä.

Retkeilykarttamateriaalia Etelä-Karjalassa on saatavilla paikoittain: Melojille 'Etelä-Karjalan vesiretkeilykartasto' (2003) kattaa tärkeimmät vesistöalueet. Melojille suunnatut karttaesitteet 'Lappeenrannan edustan vesiretkeilykartta' ja Imatran edustan vesiretkeilykartta' tuotettiin 2008 melontaharrastuksen edistämistä varten.

Maastokarttoja on tehty Ruokolahti-Rautjärvi-retkeilyreiteille (2004), Savitaipaleen ja Suomenniemen retkeilyreiteille (2005) ja Parikkalan retkeilyreiteille (2006). Vesiretkeilykartasta tarvitaan piakkoin uusi päivitetty painos, ja karttojen kattavuutta tulee parantaa muilla alueilla.

On esitetty myös toivomuksia 'Etelä-Karjalan retkeilyoppaasta', jossa esiteltäisiin seikkaperäisesti koko maakunnan retkikohteet ja -reitit. Vastaavia oppaita on tehty eräissä maakunnissa. Taipalsaaren ja Lappeenrannan alueelta Pien-Saimaalta on tehty opaskirja 'Pien-Saimaan kulttuuriretkiopas' (2007). Esitteiden, karttojen ja opaskirjojen saatavuus on nykyisin hajallaan eri paikoissa. Myös oppaiden saatavuutta niistä kiinnostuneille tulee helpottaa. Tarvitaan retkeilyn tietopisteitä eri puolille maakuntaa kohteisiin, jotka asukkaiden ja matkailijoiden on helppo löytää.

Viitoitus

Reittejä toteuttavat kuntien vapaa-aika- tai teknisen toimen henkilöstö. Myös kyläyhdistykset ovat toteuttaneet reittihankkeita. Reittiviitat ovat erilaisia eri reiteillä, ja luovat oman ilmeensä kullekin reitille. Toisaalta on esitetty, että reittimerkintöjen yhtenäistäminen auttaisi sekä reittien käyttäjiä että toteuttajia. Ohjeet viittojen toteuttamisesta sekä tekijä- ja hintatiedot olisivat avuksi viitoituksen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Laavut, katokset ja käymälät

Laavujen ja muiden rakenteiden yhteishankinnat ja tiedot rakentajista olisivat samoin merkittävä apu hankkeiden toteuttajille kunnissa ja kyläyhdistyksissä. Vuosina 2006–07 toteutetussa 'Retkeilyn infrahankkeessa' tehtiin joitain yhteishankintoja (käymälät, laiturit). Hankkeen hallinnoi Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiö ja rahoitti Kaakkois-Suomen ympäristökeskus. Vastaavanlainen hankekokonaisuus voidaan toteuttaa uudelleen lähivuosina, jos sille todetaan tarvetta.

Viitoituksen lisäämistä yleisiltä teiltä retkikohteisiin on myös parannettava. Tieviitoissa tulisi käyttää ja yleisesti selkeitä, yleisesti tunnettuja symboleja.

Reittien mahdollinen yhteiskäyttö

Tavoitteena on, että suunniteltavia tai jo toteutettuja reittejä tai osia niistä voitaisiin käyttää eri vuoden aikana eri tarkoituksiin esim. moottorikelkkareitti metsäosuuksiltaan patikointiin. Lähialueliikuntaa varten kylien välille hiihtoladut jotka kesällä toimisivat vaellusreiteinä. Reittien jatkosuunnittelussa on hyvä "todeta suunnitelmat ristiin" eli reittisuunnitelman selostuksessa kerrotaan, että samanaikaisesti on vireillä ulkoilureittisuunnitelman laatiminen hevosreitiksi ja toisin päin sekä todeta, etteivät käyttömuodot mene päällekkäin eikä kohtuutonta haittaa tule alueen ympäristölle, virkistyskäytölle, maanomistajille eikä asukkaille. Selkeät, kalenteriin sidottu käyttöajat tulee perustaa yhteiskäyttöreiteille, esim. moottorikelkkailureitti on käytössä 1.12.–30.4. ja hevosreitti 1.5.–30.11. välisinä aikoina. Samoin on syytä todeta yhteisten reittirakenteiden kunnossapitovastuun perusteet. Esim. "valtaoajaan sillaksi laitettava ontelolaatta kuuluu moottorikelkkailureittiin, jonka pitäjä vastaa rakenteen kustannuksista ja kunnossapidosta mutta jota rakennetta myös ulkoilureitti saa hyödyntää". Esimerkiksi jo perustetun moottorikelkkailureitin alueelle olisi mahdollista että perus-

tettaisiin myöhemmin ulkoilureittiä. Tällöin moottorikelkkailureitin pitäjä on luonnollisesti asianosainen ulkoilureitin perustamisessa. Myös ulkoilureitin hyväksyjäviranomainen varmaankin kiinnittää huomiota siihen, etteivät käyttömuodot ole toisiaan häiritseviä.

Sekä moottorikelkkailu- että ulkoilureitti voivat periaatteessa sijaita samalla paikalla (samassa maastokäytävässä). Reittien käyttömuodot vain pitää olla yhteen sovitettavissa. Kummankin reitin perustaminen tapahtuu kuitenkin erikseen – Ulkoilulaki: Ulkoilureittisuunnitelma -> ympäristökeskuksen hyväksyntä -> ulkoilureittitoimitus - Maastoliikennelaki: Reittisuunnitelma -> kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen hyväksyntä -> reittitoimitus

Vaikka periaatteessa kyse on kahdesta erillisestä suunnitelmasta, kahdesta erillisestä hyväksymisprosessista ja kahdesta erillisestä kiinteistötoimituksesta, on yhdistämisellä saavutettavissa merkittäviä synergiaetuja:

- samat taustaselvityksen (luotoselvitykset, kartta-aineistot, maastosuunnittelu, maanomistajaselvitys...) käynevät pitkälti molempiin suunnitelmiin
- suunnitelmien tekstit ja kartat syntynevät pitkälti “leikkaa-liitä” menetelmillä
- Jos suunnitelmien hyväksymispäätökset saavat lainvoiman likimäärin yhtä aikaa (alle vuoden sisällä), voidaan kahta eri kiinteistötoimitusta käsitellä samanaikaisesti, jolloin säästyy toimituskustannuksia ja päällekkäisten (kaksinkertaisten) korvausten riskiltä vältytään.

LÄHDELUETTELO

Etelä-Karjalan seutukaava 4. 2001. Etelä-Karjalan liitto.

Etelä-Karjalan matkailustrategia 2006-2015. Etelä-Karjalan liitto 2006.

Etelä-Karjalan maakuntakaavan tavoitteet 2007

Kaakkois-Suomen ympäristökeskus www.ymparisto.fi

Karjalainen, E. ja Verhe, I. 1995. Ulkoilureitti. Opas ulkoilureittien suunnittelijoille, rakentajille ja hoitajille. RAK ja Suomen Latu ry.

Ohjelma luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämiseksi. Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämistyöryhmä (Vilmat-työryhmä). 2002. Ympäristöministeriön julkaisu. Suomen ympäristö 535.

Sievänen, T. Luonnon virkistyskäyttö 2000. (LVVI-tutkimus) Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 802.

Sievänen, T.(toim.) 2002. Luonnosta virkistystä ja hyvinvointia. Luonnon virkistyskäyttö 2000-loppuraportin tiivistelmä. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 834.

Sievänen, T., Pouta, E. ja Neuvonen, M. 2002. Luonnon virkistyskäyttö maakunnittain. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 885.
<http://www.metla.fi/metinfo/monikaytto/lvvi/index.htm>

Suur-Saimaan luonto- ja virkistysalue selvitys 2006. Etelä-Karjalan liitto.

Etelä-Karjalan maisema- ja kulttuurialueselvitys, (osat 1 ja 2) 2008. Etelä-Karjalan liitto

Tilastokeskuksen matkailijoiden yöpymistilasto 2005 ja 2006.

Ulkoilureittien luokitus- ja kuvausohje. Suomen Latu 2006

Ulkoilulaki. N:o 606/1973.
Maastoliikennelaki. N:o 1710/1995.

Matkailun seurantakatsaus, vuosi 2008
Etelä-Karjalan Matkailu Oy
Tutkimus- ja Analysointikeskus TAK Oy

Päivänen Jani, Leppänen Paula, Virrankoski Lauri, Jounila Risto. 2009. Moottorikelkkaväylien tavoiteverkko. Valtakunnalliset suuntaviivat verkon suunnittelun tueksi. Ympäristöministeriön julkaisu 3/2009.

Oinonen Armi ja Tolmunen Arvo. Matka Salpalinjalle. Salpalinjan perinneyhdistys ry. 2005

Kartat:
Rautjärvi-Ruokolahti-Imatra retkeilyreitikkartta (2004) 1:30 000
Savitaipaleen ja Suomenniemen retkeilyreitikkartta (2005)
Parikkalan retkeilykartta (2006) 1:25 000
Etelä-Karjalan vesiretkeilykartasto (2003) 1:50 000
Kuolimo-järven veneväyläkartta (2004) 1:35 000
Pyhäjärven kalastus- ja veneilykartta (2002) 1:30 000
Pyöräily GT (2005) 1: 200 000
Fillariopas Suur-Saimaan kierros (2004) 1:100 000
Merikarttasarja L (Lappeenranta-Savonlinna 2006) 1:40 000

Lisätietoja:

Kaavoituspäällikkö Marjo Wallenius p. 05-6163107
Säätiön asiamies Hanna Ollikainen p. 040-823 5105

email: etunimi.sukunimi@ekarjala.fi

Etelä-Karjalan liitto

Kauppakatu 40 D
53100 Lappeenranta

puh. +358 5 6163100
fax: +358 5 6163140

email: info@ekarjala.fi
www.ekliitto.fi